

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Jan Kec

**POVINNOSTI SPOLEČNÍKŮ SPOLEČNOSTI
S RUČENÍM OMEZENÝM**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: Obchodního práva

Datum vypracování práce: červen 2014

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne.....

Podpis.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé práce JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D., za věnovaný čas, cenné rady a připomínky. Dále bych tímto chtěl poděkovat své rodině za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod.....	6
1. Obecná charakteristika společnosti s ručením omezeným	7
2. Práva a povinnosti společníků	12
3. Kategorizace povinností společníků společnosti s ručením omezeným.....	15
4. Povinnosti vzniklé na základě zákona	19
4.1. Vkladová povinnost	19
4.1.1. Peněžitý předmět vkladu.....	27
4.1.2. Nepeněžitý předmět vkladu	29
4.1.3. Povinnost splnit vkladové ážio	35
4.2. Povinnost loajality.....	36
4.2.1. Zvláštní povinnosti v rámci podnikatelských uskupení.....	40
4.2.2. Zákaz konkurence	47
4.2.3. Střet zájmů	49
4.3. Ručení společníků ve společnosti s ručením omezeným	50
4.3.1. Ručení společníků za dluhy společnosti za jejího trvání	51
4.3.2. Ručení společníků za dluhy společnost po jejím zániku	53
4.3.3. Ručení vlivné osoby za dluhy, které není ovlivněná společnost schopna splácet v důsledku ovlivnění.....	54
4.3.4. Ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek.....	55
5. Povinnosti vzniklé na základě společenské smlouvy	57
5.1. Příplatková povinnost.....	57
5.2. Povinnost k plnění ve prospěch rezervního fondu	62
5.3. Povinnost odevzdat kmenový list.....	63
Závěr	69
Seznam použitých zkratk:	71
Použitá literatura	72
Resumé.....	77
Abstract.....	78

Úvod

Toto téma diplomové práce jsem si vybral z několika důvodů. Jedním z důvodů je, že společnost s ručením omezeným je v České republice převládající formou obchodní korporace. Rozšířenost této formy společnosti je vcelku logická, vezmeme-li v potaz omezené ručení společníků, oddělenost jmění společnosti od majetku společníků a v současné době téměř nulovou kapitálovou náročnost pro její založení.

Druhým z důvodů je, že společnost s ručením omezeným není pouze statickým prvkem v právní úpravě, ale neustále se vyvíjí. K razantní změně v právní úpravě společnosti s ručením omezeným došlo v souvislosti s rekodifikací občanského a obchodního práva, k největším změnám došlo konkrétně přijetím zákona č. 89/2012Sb., občanský zákoník (dále jen „NObčZ“), který nahradil zákon č. 40/1964Sb., občanský zákoník (dále jen „SObčZ“), a zákona č. 90/2012Sb., zákon o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“), který nahradil zákon č. 513/1991Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“), avšak v rámci rekodifikace bylo přijato i velké množství dalších předpisů. Z těchto dalších předpisů je vhodné zmínit zákon č. 304/2013 Sb., Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „zákon o veřejných rejstřících“), který od 1. 1. 2014 mění úpravu obchodního rejstříku, jež se bezprostředně dotýká i společnosti s ručením omezením. V této souvislosti dochází ke vzniku mnoha sporných otázek, některé z nich se pokusím v této práci zachytit a předložit možné způsoby jejich řešení.

Třetím důvodem je skutečnost, že téma povinností společníků společnosti s ručením omezeným není systematicky zpracováno, je vždy upraveno v kontextu obsáhlejší publikace jako samostatná kapitola, nebo jsou zpracovávány pouze dílčí povinnosti společníků. Jedinou souvislou prací na toto téma je diplomová práce z roku 2013, která se však převážně zabývala právní úpravou před vstupem ZOK a NObčZ v účinnost. V této práci bych chtěl poskytnout čtenáři ucelený pohled na problematiku povinností společníka společnosti s ručením omezeným ve světle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014.

V neposlední řadě bylo důvodem ke zvolení daného tématu i to, že se ve své praxi v advokátní kanceláři, nejvíce setkávám s korporátními záležitostmi, které jsou spojeny právě se společností s ručením omezeným.

1. Obecná charakteristika společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je jednoznačně nejrozšířenější a nejoblíbenější formou obchodní kapitálové korporace. Její obliba vychází především z nízké kapitálové náročnosti a omezeného ručení společníků. Lze podotknout, že společnost s ručením omezeným nese některé prvky osobních obchodních korporací (ručení společníků za nesplicené vklady, častá osobní účast na řízení společnosti atd.), avšak v rámci systematizace je považována za korporaci kapitálovou. Ačkoli byly novou právní úpravou posíleny znaky, které spíše charakterizují osobní korporace, o posun v rámci systematizace k osobním obchodním společnostem se nejedná. Pro úplnost však lze podotknout, že před rekonstrukcí byla společnost s ručením omezeným některými autory označována jako kapitálová společnost smíšeného typu.¹

Jak již bylo naznačeno výše, úprava společnosti s ručením omezeným doznala po 1. 1. 2014 velmi razantních změn. K tomuto datu se stal účinným ZOK, který nahradil ObchZ. V této kapitole se pokusím shrnout nejpodstatnější změny, které na společnost s ručením dopadají.

Společnost s ručením omezeným je definována v § 132 odst. 1 ZOK a to následovně: *„Společnost s ručením omezeným je společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění“*.

Nová definice společnosti s ručením omezeným se od definice v ObchZ liší především tím, že v textu ustanovení § 132 odst. 1 ZOK se již nadále jako jeden ze dvou hlavních definičních znaků společnosti s ručením omezeným nevyskytuje základní kapitál. Nejpodstatnějším definičním znakem se tak stává ručební povinnost společníků za nesplicené vklady. K této změně došlo ze dvou důvodů. Zaprvé z důvodu omezení garanční funkce základního kapitálu a zadruhé z důvodu přehlednější systematiky ZOK vymezení základního kapitálu v jiných ustanovení zákona, konkrétně v ustanoveních

¹ ELIÁŠ, Karel. Společnost s ručením omezeným. Praha. Prospektum, 1997, s. 16. ISBN 80-7175-047-6.

§ 30 ZOK a § 142 ZOK.² Dále se opouští koncepce zákazu řetězení jednočlenných obchodních společností, jak byla stanovena v § 105 odst. 2 ObchZ. Nepřevzetí tohoto zákazu do ZOK umožňuje společností s jediným společníkem být jediným společníkem v další společnosti s ručením omezeným.

Novou úpravou není nadále omezován počet společníků společnosti s ručením, jak tomu bylo za předcházející právní úpravy. Současně je zrušen zákaz, aby fyzická osoba byla jediným společníkem maximálně 3 společností s ručením omezeným, který byl stanoven v § 105 odst. 2 ObchZ.

V ZOK jsou do značné míry modifikovány a v některých případech nově zavedeny instituty, které jsou podstatné z hlediska vymezení společnosti s ručením omezeným. Jednou z těchto významných změn je uvedena v § 142 odst. 1 ZOK, kterým dochází ke snížení minimální výše vkladu společníka na 1 Kč. V souvislosti s touto změnou došlo k značnému snížení kapitálové náročnosti založení společnosti s ručením omezením. Nová výše minimálního vkladu se logicky promítne i do minimální výše základního kapitálu, kdy u společnosti s jediným společníkem může být minimální výše základního kapitálu také 1 Kč. Předpokládám, že tato změna spolu s dalšími naplní očekávání zákonodárce a povede k zatraktivnění společnosti s ručením omezeným.³ Této podstatné změně a jejím dalším důsledkům se budu věnovat podrobněji v následujících kapitolách, jelikož do značné míry ovlivňuje i konkrétní povinnosti společníků.

V tomto úvodním souhrnu změn, které přinesl ZOK je nutné zmínit i modifikace týkající se podílu. Podíl je vymezen v § 31 ZOK jako: „*účasť společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí*“. První změnou, ke které došlo je změna v terminologii. V ZOK nebyl převzat pojem obchodní podíl a je používán pouze pojem podíl a to pro veškeré obchodní korporace.⁴ „*Podstatnou změnou oproti dosavadní úpravě je změna chápání podílu jakožto předmětu práva. Z nového chápání věci v občanském zákoníku (§ 489 NObčZ) totiž jednoznačně plyne, že podíl je nehmotnou věcí*

² ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 271. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

³ HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 84. ISBN 978-80-7208-923-9.

⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 68. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

(§ 496 odst. 2 NObčZ) v právním smyslu slova, nikoliv jinou majetkovou hodnotou. Nebude tak třeba řešit problémy analogického užití ustanovení o věcech apod. - zákonodárce má podíl za věc, proto se na něj použijí ustanovení o věcech, ledaže zákon stanoví jinak (§ 979 a násl. NObčZ).⁵ Došlo tedy k odklonu od chápání podílu jako jiné majetkové hodnoty, jak bylo dovozováno judikaturou⁶, a k vymezení podílu jako věci, jak lze dovodit z § 32 odst. 4 ZOK, kde se uvádí, že „podíl vůči obchodní společnosti spravuje jen správce společné věci“. V současné právní úpravě podílu nedošlo k odchýlení se od koncepce vymezující podíl z kvalitativního i kvantitativního pohledu.⁷ Zachování této koncepce lze dovodit i z porovnání ustanovení § 31 ZOK s § 61 odst. 1 ObchZ, kde došlo pouze k nepatrným změnám, avšak smysl ustanovení § 61 odst. 1 ObchZ byl převzat do výše zmíněného ustanovení ZOK. Podíl zaznamenal velmi razantní obměnu i v té oblasti, že pro kapitálové obchodní společnosti již není stanovena povinnost přirůstání obchodního podílu, což nyní umožňuje společníkům vlastnit více než jeden podíl. Od 1. 1. 2014 je nově dána možnost, aby vznikaly různé druhy podílů, se kterými mohou být spojena různá práva a povinnosti. Uzpůsobení práv a povinností spojených s podílem má však své zákonné hranice, které není možné překročit. Snadnost převoditelnosti podílů je dále zvýšena nově vzniklým institutem kmenového listu, jenž může jakožto cenný papír představovat podíl. Tomuto však budou věnovány části dalších kapitol.

Při vstupu v účinnost NOZ a ZOK, dochází ke značným změnám nejen na poli obchodních korporací, ale celého systému soukromého práva. Tato skutečnost vyvolala nutnost prozatímně upravit právní poměry a stanovit určité přechodné období, ve kterém bude možné uvést v soulad stávající stav s nově účinnou právní úpravou. Přechodná úprava se projevila i ve vztahu ke korporacím soukromého práva. Základní pravidlo pro přechodné právní období tvoří § 3041 NObčZ, které je však modifikováno především speciálním ustanovením § 777 ZOK.⁸ Ke dni vstupu ZOK v účinnost byla zrušena veškerá

⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 68. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.3.2000, sp.zn. 31 Cdo 260/98.

⁷ HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. s. 42. ISBN 978-80-7201-917-5.

⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 981. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

ujednání společenských smluv, která byla v rozporu s kogentními ustanoveními ZOK, a to *ex lege* (§ 777 odst. 1 ZOK).⁹ Současně je obchodní korporaci dána povinnost přizpůsobit společenskou smlouvu ZOK a založit upravený dokument do sbírky listin, a to nejpozději do 30. 6. 2014. V ustanovení § 777 odst. 2 ZOK je tato povinnost explicitně uvedena společně se sankcemi za její případné nesplnění. Z mého pohledu nejpodstatnějším z přechodných ustanovení je pro práva a povinnosti společníků ustanovení § 777 odst. 4 a odst. 5. ZOK. V těchto dvou odstavcích je formulována možnost tzv. „opt-in“. Opt-in poskytuje možnost korporacím založeným za účinnosti ObchZ plně se podřídit ustanovením ZOK. Jak již bylo zmíněno výše, vstupem ZOK v účinnost byla zrušena ujednání společenských smluv, která byla v rozporu s kogentními ustanoveními ZOK. Vzhledem k faktu, že většina ustanovení v ZOK je dispozitivního charakteru, řídí se některá práva a povinnosti společníků stále úpravou ObchZ. Pro účely usnadnění posouzení, zda konkrétní právo či povinnost bude posuzována dle ZOK nebo ObchZ, je dán institut opt-in. Pro úplné podřízení se ZOK je stanovena lhůta 2 let od účinnosti ZOK. K povaze lhůty, zda se jedná o lhůtu prekluzivní či nikoli, se komentář k ZOK I. Štenglové jednoznačně nevyjadřuje a považuje tuto otázku za spornou a nutnou k ponechání posouzení na judikatuře.¹⁰ Je třeba doplnit, že opt-in (někdy také označován jako generální opt-in) je nutné chápat jako nevratné a kompletní podřízení se úpravě ZOK. Není tedy možné podřídit ustanovením ZOK pouze vybraná práva a povinnosti. Prohlášení o podřízení se ZOK musí být výslovně uvedeno ve společenské smlouvě a zapisuje se do obchodního rejstříku. Pro kompletnost je nutné poznamenat, že rozhodnou právní úpravou pro obchodní korporace vzniklé po 1. 1. 2014 je ZOK. Je možné tedy shrnout, že pro zvýšení právní jistoty společníků, je vhodné podřízení se právní úpravě ZOK, aby nedocházelo ke sporným situacím, zda konkrétní práva a povinnosti společníků vyplývající ze společenské smlouvy by bylo nutné posoudit dle ObchZ a současně rovněž vyhodnotit, zda nejsou v rozporu s kogentními ustanoveními ZOK.

⁹ MIŠUTKOVÁ, Dagmar. Ještě jednou k přechodným ustanovením nového zákona o korporacích aneb změna smluvní dokumentace obchodních společností. Epravo.cz [online]. 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jeste-jednou-k-prechodnym-ustanovenim-noveho-zakona-o-korporacich-aneb-zmena-smluvni-dokumentace-obchodnich-spolecnosti-91976.html>

¹⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 982-983. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

Úprava obsažená v ObchZ byla do značné míry rozpracována judikaturou i doktrínou obchodního práva. Použitelnost těchto dvou právních zdrojů je však z důvodu deklarované diskontinuity nové právní úpravy soukromého práva značně zkomplikována. Nelze nové úpravě upřít, že v některých částech respektuje praxi, tím že v přímo v textu zákona zohledňuje východiska ustálené judikatury, avšak použitelnost judikatury nebude vždy možná. V posouzení konkrétní problematiky bude nutné pokaždé zkoumat smysl zákona, a zda je relevantní judikatura aplikovatelná na současnou zákonnou úpravu. Považuji za nutné zmínit tuto skutečnost z důvodu minimální použitelnosti stávající judikatury na právní vztahy zakládané ZOK, a tím upozornit na to, že v této práci je zohledněna judikatura soudů, avšak její použitelnost se vztahuje převážně k ustanovením ObchZ.

Na začátku této kapitoly bylo zmíněno, že společnost s ručením omezeným je nejoblíbenější formou obchodní korporace v České republice. Tak tomu jednoznačně bylo před vstupem ZOK v účinnost. Od vstupu ZOK v účinnost uběhly pouze 4 měsíce, což je velice krátká doba k vyvození závěru jestli došlo ke zvýšení obliby či nikoli. Jak již bylo naznačeno výše, záměrem zákonodárce v souvislosti s novou právní úpravou bylo zvýšit atraktivitu společností s ručením omezeným.¹¹ Výše naznačené změny umožňují zvýšení flexibility nakládání s jednotlivými podíly, současně zavádějí variabilitu práv a povinností s nimi spojených a to společně se snížením minimální výše vkladu na 1 Kč a umožněním řetězení jednočlenných společností s ručením omezeným vede k jasnému naplnění záměru zákonodárce. Tyto změny, dle mého názoru, uvítají především společníci společností s ručením omezeným. Oproti tomu jsou kladeny větší nároky na osoby, které vstupují se společností s ručením omezeným do závazkových vztahů. Tyto nároky jsou dány upozaděním garanční funkce základního kapitálu a možností řetězení jednočlenných společností s ručením omezeným. V této souvislosti budou muset osoby, které vstupují do závazkových vztahů věnovat zvýšenou pozornost spolehlivosti takové společnosti a její vlastnické strukturu.

¹¹ HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 84. ISBN 978-80-7208-923-9.

2. Práva a povinnosti společníků

Na začátku této kapitoly se obecně zaměřím na vymezení samotných pojmů práva a povinnosti. Pojem právo lze vykládat ve dvou rovinách. Lze ho chápat ve smyslu objektivním a smyslu subjektivním. Objektivním právem se myslí soubor pravidel chování, vytvořený státem v určité zvláštní formě a státem vynutitelný. Pro subjektivní právo je řada definic různých autorů, lze zde uvést například definici A. Gerlocha: „*Subjektivní právo představuje míru možného a dovoleného chování subjektu práva chovat se způsobem objektivním právem nezakázaným*“.¹² Současně subjektivnímu právu oprávněného odpovídají i právní povinnosti jiných subjektů.¹³

Právní povinnost je rovněž definována právní teorií. Například J. Boguszak ji definuje následovně: „*Právní povinnost pak znamená právní nutnost chovat se stanoveným způsobem. Povinný subjekt se takto chovat musí, nemá na možnost volby; přesněji řečeno, jeho chování musí odpovídat výkonu subjektivního práva oprávněného*“.¹⁴ Z těchto definic vyplývá, že subjektivní práva a povinnosti není možné od sebe oddělit, jelikož spolu úzce souvisí. Každé uplatněné subjektivní právo s sebou nese v daném rozsahu omezení chování dalších subjektů v podobě právní povinnosti. Právní povinnost může spočívat, jak v požadavku na aktivní konání, tak i v nekonání či strpění určitého chování jiného subjektu.

Při převzetí těchto obecných poznatků a jejich aplikaci na současné obchodní právo, dojdeme k závěru, že současná právní úprava ponechává v některých případech značný prostor pro modifikaci jednotlivých práv a povinností ujednáním společníků. Jak v ObchZ, tak v ZOK je zpravidla stanovena nutnost zakomponovat tyto modifikace do společenské smlouvy.

Pro vymezení práv a povinností společníků společnosti s ručením omezeným je třeba se znovu vrátit k pojmu podíl. Výše jsou vymezeny pouze podstatné změny, které byly spojeny se vstupem ZOK v účinnost.

¹² GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 151. ISBN 978-80-7380-454-1.

¹³ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 151. ISBN 978-80-7380-454-1.

¹⁴ BOGUSZAK, Jiří, Jiří ČAPEK a Aleš GERLOCH. Teorie práva. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 116, ISBN 80-85963-38-8x.

Vymezení podílu je nezbytné, jelikož právě skrze něj, v míře dané zákonem a společenskou smlouvou, realizuje společník svá práva a povinnosti vůči společnosti.¹⁵ Jak již bylo naznačeno výše, definice podílu v sobě nese dva pojmové znaky, a to kvantitativní stránku a kvalitativní stránku. V této rovině nedošlo k odchýlení se od ustálené terminologie, tak jak jí poprvé vymezila J. Pokorná.¹⁶

Kvantitativní stránkou obchodního podílu se myslí míra účasti na čistém obchodním jmění.¹⁷ Výše obchodního podílu se určí dle § 133 ZOK jako poměr vkladu společníka k výši základního kapitálu společnosti s ručením omezeným, je zde však dána možnost odchýlit se společenskou smlouvou od tohoto dispozitivního ustanovení. V této souvislosti je nutné upozornit na to, že nelze směřovat pojmy výše podílu a hodnota podílu. Výše podílu je poměrné vyjádření účasti na obchodním jmění společnosti a hodnota podílu je poměrná tržní cena čistého obchodního jmění k určitému okamžiku.

Kvalitativní stránku podílu je nutné chápat jako práva a povinnosti s touto účastí na společnosti související. Kvalitativní stránka podílu tvoří u společnosti s ručením omezeným určitý nedělitelný soubor práv a povinností společníků.

Nelze souhlasit s názorem T. Dvořáka, že pro konkrétní postavení společníka ve společnosti je podstatně důležitější kvalitativní stránka obchodního podílu než kvantitativní.¹⁸ Dle mého názoru nelze takové tvrzení obhájit, jelikož míra uplatnění daných práv a povinností společníků vycházející z kvalitativní stránky podílu je přímo závislá na kvantitativní stránce podílu. Z mého pohledu je stejně podstatné jakou měrou může společník ovlivnit rozhodování společnosti, jakož i fakt vycházející z kvalitativní stránky podílu, že společníkovi je takové právo dáno.

V návaznosti na výše uvedené je třeba zmínit, že ne všem společníkům jsou dána stejná práva a povinnosti pouze na základě vlastnictví podílu ve společnosti s ručením omezeným. Některá práva a povinnosti společníků závisí i na dalších okolnostech jako

¹⁵ DVOŘÁK, Tomáš. Společnost s ručením omezeným. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI a.s., 2005, XXVI, s. 99. ISBN 978-80-7357-090-4.

¹⁶ POKORNÁ, Jana. K vymezení pojmu obchodní podíl. Právník, 1995, č. 9, s. 872 an.

¹⁷ DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, s. 225. ISBN 80-7273-000-2.

¹⁸ DVOŘÁK, Tomáš. Společnost s ručením omezeným. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI a.s., 2005, XXVI, s. 104. ISBN 978-80-7357-090-4.

jsou výše obchodního podílu nebo vliv na statutární orgán. Tyto odlišnosti budou zohledněny v dalších kapitolách.

Poskytovat v této kapitole ucelený výčet jednotlivých práv a povinností je nadbytečné. Nelze totiž obsáhnout veškerá práva a povinnosti vzhledem k tomu, že některá práva či povinnosti závisí na dalším splnění či nesplnění povinností či na způsobu výkonu práv a povinností.

3. Kategorizace povinností společníků společnosti s ručením omezeným

V této kapitole se budu zabývat kategorizací jednotlivých povinností společníků společnosti s ručením omezeným. Ačkoli tato kategorizace nemá velký praktický dopad na obsah jednotlivých povinností, je nutné ji provést z důvodu přehlednosti a logické systematiky této práce.

V jednotlivých monografiích zabývajících se společnostmi s ručením omezeným jsou povinnosti společníků kategorizovány několika různými způsoby. Dále nastíním pouze několik z nich a to kategorizaci povinností dle J. Dědiče, dle I. Štenglové a M. Bartoškové a dle T. Dvořáka.

Za nejméně rozpracované považuji rozdělení T. Dvořáka, který se omezil pouze na prosté rozčlenění povinností na základní (hlavní) a doplňkové (vedlejší). Na toto rozlišení pohlížím značně kriticky, jelikož nebyla dána žádná objektivní hodnotící kritéria, na základě kterých by autor došel k danému rozčlenění. Záleží tedy pouze na osobním názoru autora, zda daná povinnost bude označena za hlavní nebo za vedlejší. Za hlavní T. Dvořák označuje povinnost vkladovou, povinnost ručení za závazky společnosti do výše úhrnu nesplacených vkladů společníků a povinnost společníka podrobit se usnesení valné hromady, i když s ním nesouhlasil. Za vedlejší považuje autor příplatkovou povinnost, povinnost oznámení všech relevantních změn týkající se společníků a podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku.¹⁹ S autorem se současně neztotožňuji ani v zařazení povinností do těchto dvou kategorií. Současně je zde nepřesně formulována doplňková povinnost společníků podávání návrhů na změnu zápisu do obchodního rejstříku, kdy tato povinnost oznamování změn, které se týkají údajů zapisovaných do obchodního rejstříku, dopadá na jednatele společnosti. Je však nutné poznamenat, že T. Dvořák si pravděpodobně ani nekladl za cíl podrobné rozdělení povinností zpracovávat a tohoto počátečního rozdělení se dále ani nedrží, to však nemění

¹⁹ DVOŘÁK, Tomáš. Společnost s ručením omezeným. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI a.s., 2005, XXVI, s. 188. ISBN 978-80-7357-090-4.

nic na tom, že toto dělení se zakládá na čistě subjektivní názoru autora a jediným kategorizačním kritériem je v tomto případě nespecifikovatelný pojem důležitosti.

V monografii M. Bartoškové a I. Štenglové *Společnost s ručením omezeným*²⁰ volily autorky rozdělení odlišné od T. Dvořáka (jak bylo nastíněno výše). V této monografii jsou rozčleněny povinnosti na zákonem upravené povinnosti společníků a další obvyklé povinnosti společníků. S touto kategorizací lze souhlasit pouze z poloviny. První vymezení zákonem upravených povinností lze považovat za zdařilé, jelikož jej tvoří povinnosti, které lze vymezit dle objektivně určeného kritéria. Autorky do této první kategorie řadí povinnost splatit vklad, příplatkovou povinnost, povinnost převzít uvolněný vklad a povinnosti při nesplacení nepeněžitěho vkladu. V souvislosti s tím, že tato monografie reflektuje pouze úpravu ObchZ, je z hlediska současné právního stavu nesprávně uvedena povinnost převzít uvolněný vklad. Tato povinnost zanikla současně s pravidlem, že společnost, krom určitých výjimek, nemůže nabývat své vlastní podíly. Toto pravidlo je nově v § 149 ZOK modifikováno pouze na případ, kdy by společnost nabyla 100% obchodních podílů. V této situaci by musela společnost (konkrétně statutární orgán společnosti) do 3 měsíců ode dne nabytí alespoň jeden z podílů prodat. Je nutné podotknout, že v ZOK bylo zachováno předkupní právo společníků na uvolněný podíl. V druhé kategorii však spatřuji určité nedostatky. U členění na další obvyklé povinnosti spatřuji nedostatek v tom, že se jedná o pouze jakousi zbytkovou klauzuli, avšak do této zbytkové klauzule by spadaly i jiné zákonem upravené povinnosti, např. ručební povinnost či povinnost loajality ke společnosti. Vzhledem k tomu, že zákonné povinnosti nejsou vypočteny vyčerpávajícím způsobem, a tudíž by pod doplňkové povinnosti spadaly i povinnosti zákonné, považuji i toto členění za nedostatečné.

Nejpodrobněji se zaobírá kategorizací povinností J. Dědič v monografii *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*²¹ a to v souvislosti s vymezením kvalitativní stránky podílu. Zde autor představuje kategorii povinností společníka, jež se váží k obchodnímu podílu a jsou výslovně uvedeny ObchZ, druhou

²⁰ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vyd. Praha: Beck, 2006, XVII, s. 159 – 169, ISBN 80-7179-441-4.

²¹ DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu*. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, s. 218-223. ISBN 80-7273-000-2.

kategorii vymezuje jako povinnosti, u nichž je sporné zda přecházejí spolu s obchodním podílem a jsou taktéž vymezeny v ObchZ a poslední kategorie je označena jako povinnosti vyplývající ze společenské smlouvy. Toto dělení je z mého pohledu nejlogičtější a má i nejobektivnější kritéria pro zařazení povinnosti společníka do jedné z výše zmíněných kategorií. J. Dědič používá tři hodnotící kritéria, a to: zda povinnost vychází z obchodního podílu a ze zákona, zda vychází ze zákona a je současně sporné, jestli vychází z obchodního podílu, a posledním hodnotícím kritériem je, zda vychází povinnost společníka ze společenské smlouvy. J. Dědič ve své monografii přesvědčivě obhájí kategorizaci na výše zmíněné tři kategorie. Jako nadbytečná se mi jeví kategorie povinností, u nichž je sporné, zda tvoří součást podílu či nikoli. Povinnosti obsažené v této kategorii vznikají na základě uplatnění práv či porušení povinností, které jsou upraveny zákonem a současně jsou součástí obchodního podílu.²²

Pro účely této práce vycházím z kategorizace J. Dědiče, kterou jsem modifikoval pouze na 2 kategorie. A to na povinnosti výslovně upraveny ustanoveními ZOK a na povinnosti vyplývající ze společenské smlouvy. První kategorie je sloučením prvních dvou kategorií, tak jak je charakterizoval J. Dědič, tedy sloučením povinností společníka, jenž se váží k obchodnímu podílu a jsou výslovně uvedeny v ZOK, a povinností, u nichž je sporné zda přecházejí spolu s obchodním podílem a jsou taktéž vymezeny v ZOK.²³ Tato kategorizace se mi jeví jako přehlednější a pro účely této práce lépe vyhovující. První předností tohoto rozčlenění je lepší systematičnost, spočívající v tom, že povinnosti, které zařadil J. Dědič do druhé kategorie často vyplývají z porušením primární povinnosti, která spadá do první kategorie vymezené J. Dědičem. Mnou zvolená kategorizace, umožňuje zpracovat tyto povinnosti systematicky přímo v souvislosti s primární povinností.

Nekladu si dále za cíl analyzovat veškeré povinnosti společníků společnosti s ručením omezeným, což by nebylo z důvodu omezenosti rozsahu této práce ani možné, nýbrž poskytnout ucelený pohled na vybrané podstatné povinnosti a současně uvést

²² DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, s. 218-220. ISBN 80-7273-000-2.

²³ DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, s. 218-220. ISBN 80-7273-000-2.

podstatné odlišnosti pro jednotlivé společníky v závislosti na druhu a výši podílu společníka.

4. Povinnosti vzniklé na základě zákona

4.1. Vkladová povinnost

Vkladová povinnost je jednou ze základních povinností, které doléhají na společníky společnosti s ručením omezeným. Touto povinností je zatížen každý společník společnosti s ručením omezeným a nelze se jí zprostit. Vkladová povinnost, někdy také nazývaná ilační,²⁴ má základní význam pro účast společníka ve společnosti a současně s jejím nesplněním je spojena, buď modifikace dané vkladové povinnosti, či vznik nových povinností s nesplněním primární vkladové povinnosti souvisejících, přičemž v nejkrajnějším případě může dojít až k ukončení účasti společníka na společnosti v kadučním řízení.

I tato povinnost byla do značné míry ovlivněna přijetím ZOK. Došlo ke změnám několika souvisejících institutů, které se přímo dotýkají obsahu vkladové povinnosti. Mezi tyto změny lze zařadit změnu minimální výše základního kapitálu a umožnění vytváření podílů, ke kterým se vážou různá práva a povinnosti.

Ustanovení, která upravují vkladovou povinnost, se nacházejí jak v obecné části ZOK, kde jsou vymezeny obecné pojmy, tak v hlavě IV. ZOK, kde jsou upraveny odchylky týkající se konkrétně společnosti s ručením omezeným. Oproti úpravě ObchZ, došlo i k terminologickým úpravám. Nadále je pojem „splacení“ používán pouze v souvislosti s peněžitým vkladem a pojem „vnesení“ je spojen se vkladem nepeněžitým. Pokud se ZOK zmiňuje o splnění vkladové povinnosti je tím myšleno souhrnné označení obou výše zmíněných pojmů.

Vkladovou povinností je povinnost společníka splatit, případně vnést, vklad do společnosti. Jak již bylo naznačeno výše, lze vkladovou povinnost splnit, buď vnesením nepeněžitého vkladu, nebo splacením peněžitého vkladu. V ZOK došlo oproti ObchZ k upřesnění pojmu vklad. ZOK je rozlišován vklad a předmět vkladu, toto rozlišení je explicitně vyjádřeno v § 15 odst. 1 a v § 15 odst. 2 ZOK. Vklad je definován jako *peněžní*

²⁴ DVOŘÁK, Tomáš. Společnost s ručením omezeným. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI a.s., 2005, XXVI, s. 188. ISBN 978-80-7357-090-4.

vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu. Předmětem vkladu je věc, kterou, se společník nebo budoucí společník zavazuje vložit do obchodní korporace. Jedná se tedy o dva pojmy, které mezi sebou nelze zaměňovat. Součet veškerých vkladů (peněžitých hodnot předmětů vkladů) poté tvoří základní kapitál společnosti.

Nadále je zachován koncept možnosti vložení peněžitého a nepeněžitého předmětu vkladu, avšak minimální výše vkladu doznala podstatných změn. Minimální výše vkladu je stanovena dle §142 odst. 1 ZOK na 1 Kč. V souladu s tímto snížením nebyl do ZOK logicky převzat obsah § 109 odst. 2 ObchZ, stanovující nutnost aby hodnota vkladu byla dělitelná na celé tisíce. Dle staré právní úpravy, pokud nebylo ve společenské smlouvě stanoveno odlišně, měl společník na každých 1000 Kč vkladu 1 hlas. Dle ZOK se tento poměr musel logicky přehodnotit, tak že nově připadá na 1 Kč vkladu jeden hlas.

Vkladová povinnost je rozčleněna do dvou fází, a to do fáze upisovací a uhrazovací či vnášecí. Upisovací fáze může být dovršena dvěma různými způsoby, účinností společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny (u společností s jediným společníkem), ve které je stanoven závazek společníka vnést do společnosti určitý vklad, a druhým možným způsobem je převzetí závazku k novému vkladu do základního kapitálu po vzniku společnosti, typicky rozhodnutím valné hromady o zvýšení základního kapitálu.²⁵ Dle ustanovení §146 odst. 1 písm. e) ZOK musí ve společenské smlouvě být vždy uvedena v penězích vyjádřená hodnota předmětu vkladu (dle § 92 odst. 2 v návaznosti na § 129 NObčZ je to jedna z nezbytných náležitostí společenské smlouvy), v opačném případě by mohlo dojít k neplatnosti společnosti.²⁶

Fáze uhrazovací spočívá ve splnění závazku vložit vklad do společnosti, ke kterému se společník ve společenské smlouvě (zakladatelské listině) zavázal. Pokud se jedná o plnění před vznikem společnosti, musí být předmět vkladu převeden do dispozice správce vkladu. Pokud se jedná o vkladovou povinnost v souvislosti se zvyšováním základního kapitálu je společník povinen vnést nebo splatit předmět vkladu na společnost. Pokud společník před vznikem společnosti vkládá peněžitý vklad je tento vklad převeden na zvláštní účet, který vede banka pro nevzniklý subjekt. Před vznikem společnosti musí

²⁵ DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, s. 235. ISBN 80-7273-000-2.

²⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 33. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

být vneseno 100% nepeněžitých vkladů, současně musí být splaceno i celé vkladové ážio. Vkladové ážio je pojmem, který se váže pouze k nepeněžitým vkladům a může vzniknout jako rozdíl mezi cenou nepeněžitého vkladu určenou znalcem a výší vkladu společníka.²⁷ Úprava nutné míry vnesení nepeněžitého vkladu před vznikem společnosti zůstala oproti úpravě obsažené v ObchZ beze změny, jak lze usuzovat přímo ze zákonného znění v § 23 odst. 2 ZOK. Je tedy i nadále nezbytně nutné, aby společník vnesl celý svůj nepeněžitý vklad ještě před vznikem společnosti. Současně byla převzata právní úprava, i když s určitými modifikacemi, systému splácení peněžitého vkladu před vznikem společnosti prostřednictvím zvláštního účtu u banky. Výše nutné části vkladu společníka před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku je odlišně stanovena pro peněžitý vklad a to na 30 %. V praxi bude často docházet k situaci, kdy pro společnost s ručením omezeným bude zřízen bankovní účet, na který budou muset být složeny vklady společníků v hodnotě několika korun. Tato úprava, dle mého názoru, nedostatečně pružně reaguje na snížení kapitálové náročnosti a u nižších hodnot vkladů bude plnit pouze formální funkci, která ve svém výsledku pro minimální výši vkladu postrádá smysl.

Lhůty pro splnění vkladové povinnosti nejsou neomezené. ZOK stanovuje hraniční lhůtu pro splacení v § 150 odst. 1 ZOK. Současně je předvídána situace, že lhůta bude upravena ve společenské smlouvě. Ve společenské smlouvě může být sjednána jakákoli kratší doba pro splnění vkladové povinnosti, avšak stanovit lhůtu delší než pět let není možné. Běh lhůty počíná plynout, v případě zakládané společnosti, ode dne jejího vzniku, v případě, že společník převzal závazek vedoucí ke zvýšení výše jeho vkladu, běží lhůta ode dne převzetí takového závazku. Zajímavou otázkou je, zda-li při převodu obchodního podílu, jenž nebyl zcela splacen, běží nová lhůta pro splacení vkladu či zda nabývající vstupuje do postavení bývalého společníka. Jak J. Dědič²⁸, tak T. Dvořák²⁹ se shodují, že převodem obchodního podílu vstupuje nový společník do postavení svého předchůdce. Dle dřívějšího vymezení této práce je vkladová povinnost zařazena mezi zákonné povinnosti související s obchodním podílem a konkrétně u vkladové povinnosti

²⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 701. ISBN 978-807-3804-510.

²⁸ DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, s. 218-223. ISBN 80-7273-000-2.

²⁹ DVOŘÁK, Tomáš. Společnost s ručením omezeným. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI a.s., 2005, XXVI, s. 123-130. ISBN 978-80-7357-090-4.

je nesporné, že je součástí obchodního podílu a přechází s ním na nabyvatele. Z těchto důvodů docházím k závěru, že běh lhůty pro splacení nebude změnou v osobě vlastníka daného nesplaceného obchodního podílu nijak dotčen.

Jak již bylo naznačeno výše, nesplnění vkladové povinnosti přináší z pohledu společníků určitá rizika. Jedním z možných následků nesplnění vkladové povinnosti, je vznik povinnosti zaplatit úrok z prodlení z nesplacené dlužné částky. Právo požadovat úrok z prodlení vzniká společnosti, jejímž společníkem je povinný. Pro úrok z prodlení je v § 151 odst. 1 ZOK stanovena zvláštní sazba ve výši dvojnásobku zákonného úroku stanoveného nařízením vlády č. 351/2013 Sb., *kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob*, které je účinné od 1. 1. 2014. Tato maximální dlužná částka je však limitována ustanovením obsaženým v § 1805 odst. 2 NObčZ. Maximální možná výše úroku je tedy v souladu se zmíněným ustanovením omezena do výše jistiny, v tomto případě do výše nesplacené dlužné částky. Při současné míře dvojnásobku úroku z prodlení 16,1% není možné, aby výše úroků z prodlení překročila jistinu v zákonem předvídané lhůtě pěti let pro vklad. Není však možné předpovídat míru úrokové sazby do budoucna a z tohoto důvodu neztrácí výše zmiňované ustanovení § 1805 odst. 2 NObčZ své opodstatnění. Povinnost zaplatit úroky z prodlení dopadá jak na nesplacený peněžitý i nepeněžitý vklad. U nepeněžitého vkladu z výše uvedených důvodů může dojít k nevnesezení vkladu a tedy k úroku z prodlení dle § 151 odst. 1 ZOK pouze v případě zvyšování základního kapitálu. Dále se u nepeněžitého vkladu za dlužnou částku považuje hodnota vkladu vyjádřená ve společenské smlouvě.³⁰ Ustanovení v § 151 odst. 1 ZOK je v souvislosti se stanovením míry úroku z prodlení ustanovením dispozitivním. Míra uvážení míry úroku z prodlení a její ujednání ve společenské smlouvě není bezbřehá a je limitována dobrými mravy. Nelze jednoznačně určit maximální výši úroku z prodlení, kterou je možné sjednat, jelikož jak již dříve

³⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 714. ISBN 978-807-3804-510.

judikoval Nejvyšší soud³¹ i Ústavní soud³² je nutné posuzovat dané případy individuálně. Za současného stavu se lze domnívat, že se soudy od dřívějších rozhodnutí odchylovat příliš nebudou. Jak již bylo řešeno výše, sporné otázky vyvstávají v souvislosti s modifikací vkladové povinnosti při převodu obchodního podílu. Konkrétně se jedná o otázku, zda přechází závazek splatit úrok z prodlení, který vznikl nesplacením vkladu původního vlastníka na nového vlastníka obchodního podílu. Podíl je nově specifikován jako nehmotná věc a aplikují se na něj ohledně převodu podílu ustanovení o převodu vlastnického práva k věci. Ačkoli je v §1106 NObčZ uvedeno, že *kdo nabude vlastnické právo, nabude také práva a povinnosti s věcí spojená*, jsem přesvědčen, že převodem obchodního podílu s ním na nabyvatele nepřechází povinnost uhradit úrok z prodlení. Tento svůj závěr opírám především o argumentaci J. Dědiče, že úrok z prodlení je povinnost, která není součástí obchodního podílu, ale je pouze odvislá od splnění vkladové povinnosti. Současně je tato povinnost J. Dědičem kategorizována mezi povinnosti, u nichž je sporné, zda jsou součástí obchodního podílu.³³ Zároveň je povinnost platit úrok z prodlení označována jako povinnost sankční, takto ji označuje např. J. Hejda ve svém komentáři.³⁴ Nic však nebrání tomu, aby si převádějící sjednal s nabyvatelem podílu, přechod povinnosti splatit úrok z prodlení ve smlouvě o převodu podílu.

Druhým z postihů, který se vztahuje na společníka, který se dostane do prodlení s plněním vkladu, je omezení možnosti společníka ovlivňovat společnost výkonem hlasovacího práva na valné hromadě. K tomuto omezení dochází zákazem výkonu jeho hlasovacího práva valné hromadě v souladu s ustanovením §173 odst. 1 písm. d) ZOK a současně nepřihlednutím k hlasům tohoto společníka pro posouzení schopnosti valné hromady se usnášet dle ustanovení § 169 odst. 3 ZOK. Obdobně tato omezení formuluje i komentář I. Štenglové, avšak odkazuje na nesprávný paragraf.³⁵ Domnívám se však, že

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004. Dostupný na www.nsoud.cz

³² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 728/10, (N 136/58 SbNU 105). Dostupný na nalus.usoud.cz

³³ DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, s. 219-221. ISBN 80-7273-000-2.

³⁴ HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. s. 203. ISBN 978-80-7201-917-5.

³⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 293. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

toto omezení hlasovacích práv bude v případě, kdy jeden společník vlastní více podílů, aplikovatelné pouze pro podíl, s jehož splacením je společník v prodlení. Na tento daný příklad je možné analogicky aplikovat § 151 odst. 2 ZOK, kde zákonodárce stanovuje hranici pro omezení práv k jednotlivým podílům. Z výše uvedeného vyplývá, že je nutné rozlišovat mezi jednotlivými podíly společníka a nelze generálně vztáhnout omezení související s jedním podílem na všechny další.

Posledním, pro společníka nejtvrdějším, postihem je vyloučení společníka ze společnosti v tzv. „kadučním řízení“. Nová právní úprava kadučního řízení nedoznala oproti staré právní úpravě radikálních změn. Nejpodstatnější změnou je, že při vyloučení společníka nepřechází podíl na společnost. Společnost nenabývá tedy vlastního podílu, ale pouze oprávněna s podílem disponovat a to v souladu se zájmy vyloučeného společníka.³⁶ Tato sankce dopadající na společníka je v prvotní fázi spojena s jeho prodlením se splněním vkladové povinnosti. Pro prodlení společníka však není bez dalšího možné ho vyloučit. Je současně nutné uvést, že v případě mnohosti podílů jednoho společníka, se vyloučení týká pouze toho podílu, se kterým je společník v prodlení. Kaduční řízení je standardizovaný proces směřující k ukončení účasti společníka ve společnosti a skládající se z několika kroků. Na kaduční řízení se aplikují obecná ustanovení o zániku členství ve spolku obsažené v NObčZ. Prvním krokem je nutná výzva společnosti ke splnění vkladové povinnosti s poskytnutím přiměřené doby k plnění. Pokud ani po výzvě ke splnění vkladové povinnosti společník v prodlení na výzvu nereaguje, může kterýkoli společník podat na valné hromadě návrh na vyloučení společníka, který je v prodlení. Jak již bylo uvedeno výše, společník, který je v prodlení se splněním své vkladové povinnosti, je omezen na výkonu svých hlasovacích práv, a z tohoto důvodu se nemůže účastnit ani hlasování o svém vyloučení ze společnosti. V této souvislosti je nutné vyjasnit problém, zda je společník, konkrétně v kadučním řízení, omezen pouze ve výkonu hlasovacích práv souvisejících s podílem, se kterým je v prodlení, nebo s jeho veškerými podíly. Tento problém je autory řešen odlišně. J Hejda zastává názor, že hlasovací práva jsou omezena pouze u podílu, se kterým je společník

³⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 713. ISBN 978-807-3804-510.

v prodlení.³⁷ Opačný názor má I. Štenglová, ke kterému se i já přikláním. Tento problém je zákonodárcem řešen přímo v ustanovení § 173 odst. 1 písm. b) ZOK, kde je stanoveno, že hlasovací práva nevykonává společník, o jehož vyloučení nebo o podání návrhu na jeho vyloučení soudem se rozhoduje. Tedy společník nevykonává hlasovací práva spojená se veškerými jeho podíly, pokud se na valné hromadě rozhoduje o vyloučení ze společnosti pro nesplnění vkladové povinnosti související byť i s jedním jediným podílem.³⁸ Hlavním smyslem ustanovení § 173 odst. 1 písm. b) ZOK je garance vymahatelnosti vkladové povinnosti i po společníkovi s více podíly, u kterých každý z nich má vyšší míru podílu na společnosti než společníka, který splnění povinnosti požaduje. Pokud by se tedy postupovalo v souladu s názorem J. Hejdy, tak by v modelové situaci, kdyby společník měl podíl 30%, a druhý společník dva podíly, první ve výši 30%, který by byl částečně nesplacený a druhý splacený podíl ve výši 40%, tak by se první společník nemohl domoci vkladové povinnosti na druhém společníkovi, což se dle mého názoru příčí smyslu ustanovení. Komentářová literatura není jednotná ani v otázce, zda je třeba pro platné rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka dvou třetinová většina hlasů či postačí prostá většina. J. Hejda je zastáncem názoru, že zákonem není vyžadována kvalifikovaná většina.³⁹ Stejného názoru je i A. Bělohávek, který argumentuje, že rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka není rozhodnutím o změně společenské smlouvy.⁴⁰ S tímto názorem souhlasím, avšak už ne se závěrem z něj vyvozeným. Opětovně se přikláním k názoru I. Štenglové, že k rozhodnutí o vyloučení společníka je třeba kvalifikované většiny, a to dle ustanovení § 171 odst. 1 písm. b) ZOK.⁴¹ Ačkoli je zcela nepochybně rozhodnutí o vyloučení společníka rozhodnutím ve smyslu § 190 odst. 2 písm. o ZOK, jehož důsledkem dochází ke změně

³⁷ HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. s. 203. ISBN 978-80-7201-917-5.

³⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 328. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

³⁹ HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. s. 203. ISBN 978-80-7201-917-5.

⁴⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 713. ISBN 978-807-3804-510.

⁴¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 328. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

společenské smlouvy, přesně jak je předvídáno v hypotéze § 171 odst. 1 písm. b) ZOK. Jak A. Bělohávek, tak J. Lasák nevzali v potaz, že rozhodnutí o vyloučení společníka přímo společenskou smlouvu nemění, ale ke změně společenské smlouvy dochází v důsledku daného rozhodnutí o vyloučení společníka. Poslední fází je převod podílu do dispozice společnosti, obchodní podíl tímto nepřechází na společnost. Společnost má pouze oprávnění s uvolněným podílem nakládat. S podílem vyloučeného společníka může být naloženo několika různými způsoby. Může být převeden na nového společníka. Společníkům nemusí být uvolněný podíl přednostně nabídnut k odkupu, předkupní právo si společníci však mohou sjednat ve společenské smlouvě. Uvolněný podíl je možné také prodat. Další z možných dispozic s uvolněným obchodním podílem je, že ho společnost nabude do svého vlastnictví. Třetí variantou je, že o hodnotu předmětu vkladu se sníží základní kapitál společnosti. Pokud je dle společenské smlouvy vyjádřen podíl společníka prostřednictvím kmenového listu, společnost po rozhodnutí valné hromady o vyloučení vyzve vyloučeného společníka k odevzdání kmenového listu dle ustanovení § 151 odst. 3 ZOK. Tato povinnost bude podrobněji rozebrána v páté kapitole této práce

Vylučovaný společník se může vůči rozhodnutí valné hromady o vyloučení vymezit a to přímo v průběhu valné hromady, kdy je společníkovi dáno právo se k vyloučení vyjádřit a uvést vše co mu je ku prospěchu (§ 240 odst. 2 NObčZ). Společník se nemůže obrátit na soud s návrhem, aby soud rozhodl o neplatnosti jeho vyloučení dle § 242 NObčZ, jelikož je tak vyloučeno speciálním ustanovením ZOK (§ 151 odst. 2 ZOK). *Nevyloučí-li to společenská smlouva, může se proti tomuto rozhodnutí společník bránit u dozorčí rady, byla-li zřízena, a to do 15 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí valné hromady o jeho vyloučení. Dozorčí rada může rozhodnutí valné hromady zrušit.*⁴² Tímto však není dotčeno právo vyloučeného společníka dovolávat se neplatnosti usnesení valné hromady podle § 191 a násl. ZOK.

Následující podkapitoly se budou věnovat specifikům spojeným s nepeněžítým vkladem a vkladem peněžítým. A současně budou vymezeny možné předměty vkladu do společnosti v závislosti na jejich rozlišení. S některými, především nepeněžítými, vklady jsou spojena zvláštní ustanovení ZOK, která pro různé kategorie vkladů upravují určité

⁴² ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 293. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

odlišnosti od obecné úpravy vkladů. Toto jsou zároveň i důvody, proč rozlišení předmětu vkladů na peněžité a nepeněžité budou věnovány následující dvě podkapitoly.

4.1.1. Peněžítý předmět vkladu

V úpravě peněžitého vkladu dle nové právní úpravy nedošlo k výrazným změnám. Peněžítým vkladem je vklad, který je splacen v penězích (§ 15 odst. 3 ZOK). Pojem peníze je v této souvislosti zamýšlen jako zákonné peníze, tedy *takové peníze, které jsou zřízeny v souladu s právem státu, případně států nebo jiné obdobné instituce, kterým se jejich zřízení a související právní poměry řídí*.⁴³ Zákonné peníze je nutné vykládat v širším kontextu a neomezit jejich výklad pouze na peníze v české měně. Je tedy možné splatit vklad do základního kapitálu i v jiné měně, tím však není modifikována povinnost uvést výši vkladu v českých korunách, a současně v jakékoli formě zákonem uznaných peněz, tedy jak v hotovosti, tak převodem elektronických peněz na účet správce vkladu.⁴⁴

Oproti úpravě obsažené v ObchZ doznala nová právní úprava funkce správce vkladu několik změn. Nejvýznamnější změnou je bezesporu uvolnění úpravy subjektů, které tuto funkci mohou vykonávat. Nadále již není nutné, aby správcem vkladu byl pověřen jeden ze zakládajících společníků nebo banka, u které je zřízen účet pro nevzniklý subjekt, na kterém jsou shromažďovány peněžité vklady společníků. Lze však předpokládat, že ačkoli nová právní úprava není v tomto směru tak rigidní jako úprava předešlá, bude ve většině případů tuto funkci vykonávat nadále jeden ze zakládajících společníků společnosti s ručením omezeným.

Správce vkladu zakládá pro založenou společnost u banky zvláštní účet, na který jsou buď vkládány, nebo převáděny předměty vkladu. Správce vkladu má omezené dispoziční oprávnění s tímto účtem, banka neumožní ani správci vkladu nakládat s prostředky na takovém účtu až do dne zápisu společnosti do obchodního rejstříku

⁴³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 35-36. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

⁴⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 35-36. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

(vzniku společnosti) s výjimkami uvedenými v §23 odst. 2 ZOK. Po splacení vkladu vydá správce vkladu společníkovi písemné prohlášení o splacení vkladu (§ 24 odst. 1 ZOK), které je nutnou přílohou pro zápis společnosti do obchodního rejstříku. Pokud správce vkladu uvede nepravdivě nadsazené údaje o výši splaceného vkladu na takovém prohlášení, ručí dle § 24 odst. 2 ZOK po dobu 5 let od vzniku společnosti věřitelům za dluhy společnosti do výše rozdílu nepravdivé hodnoty oproti skutečnému stavu. Po vzniku společnosti se, buď tento účet transformuje na podnikatelský účet společnosti, nebo jsou prostředky na tomto účtu vedené převedeny na jiný účet společnosti.⁴⁵

Velmi důležité je pro splnění vkladové povinnosti určení dne, kterým je tato povinnost splněna. Den splnění vkladové povinnosti má svá určitá specifika pro vklad peněžité i pro vklad nepeněžité. U peněžitého vkladu je dnem splnění vkladové povinnosti den, kdy je předmět vkladu vložen nebo připsán (při bezhotovostního převodu předmětu vkladu) na zvláštní účet správce vkladu. Charakteristika nepeněžitého vkladu bude uvedena v následující podkapitole.

Jak již bylo rozvedeno na začátku této kapitoly, je nově stanovena minimální výše vkladu na 1 Kč. Tato výše vkladu se vztahuje jak peněžité, tak i na nepeněžité vklad. Současně je třeba, pokud ke splacení vkladu dochází před vznikem společnosti, splatit minimálně 30% z výše vkladu, jak je vymezen ve společenské smlouvě. Společenskou smlouvou je možné zvýšit minimální míru splacení peněžitého vkladu před vznikem společnosti, avšak snížení této míry splacení není možné.

Pokud se jedná o peněžité vklad v souvislosti se zvýšením základního kapitálu, je takový vklad dle § 219 odst. 1 ZOK přípustný pouze v případě splnění podmínky, že jsou všechny peněžité vklady splaceny v plné výši. Je otázkou, zda je nutné zřizovat zvláštní účet pro splacení vkladů při zvyšování základního kapitálu i dle ZOK. Judikaturou bylo v návaznosti na ustanovení ObchZ dovozeno, že tato povinnost je dána.⁴⁶ Nejvyšší soud, tak dovodil na základě § 109 odst. 3 ObchZ, který odkazuje na ustanovení primárně se týkající akciové společnosti a to v § 163a odst. 4 ObchZ. Takové odkazující ustanovení však v ZOK chybí, není tak upraveno ani výslovně v souvislosti se společností s ručením

⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 175. ISBN 978-807-3804-510

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 29 Odo 1173/2003, uveřejněné pod č. 7/2006, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz.

omezeným. Z výše zmíněného lze vyvodit dva možné závěry, přičemž který z nich je správný dovodí až soudní judikatura. Prvním závěrem je, že soudy budou takové opomenutí vykládat jako úmyslné vypuštění daného ustanovení a v této souvislosti záměrný odklon od formalistické koncepce stanovené v judikátu sp. zn. 29 Odo 1173/2003. Druhým je, že se jedná o opomenutí zákonodárce a v této souvislosti se budou přiklánět ke stavu dle ObchZ. Osobně doufám, že dojde k odklonu od judikaturního vývoje za účinnosti ObchZ. Prvním z důvodů pro daný odklon je, že důvodová zpráva deklaruje snahu o zatraktivnění společností s ručením omezeným, a s tím osobně považuji za související i snížení administrativní zátěže při korporátních změnách.⁴⁷ Současně považuji koncepci stanovenou v daném judikátu za přehnaně formalistickou. Společnost může snadno prokázat splacení vkladu při navyšování základního kapitálu výpisem z podnikatelského účtu stejně efektivně jako výpisem ze zvláštního účtu určeného pouze pro vklady společníků. Smyslem zvláštního účtu dle I. Štenglové je především ochrana vkladů společníků před zneužitím správcem vkladů.⁴⁸ Smyslem tedy není omezovat společnost s dispozicí vkladů při navyšování základního kapitálu, ale omezit správce vkladu od zneužití již vložených vkladů. Další argument je možné nalézt v ustanovení § 29 ZOK, kterým se vylučuje aplikace § 23 odst. 1 ZOK při zvyšování základního kapitálu. Vylučuje se tedy přiměřené použití ustanovení, které povinnost založit zvláštní účet pro vklady zakládá. Z těchto důvodů se domnívám, že současnou právní úpravou dojde ke změně výše popsané koncepce platné za účinnosti ObchZ.

4.1.2. Nepeněžitý předmět vkladu

Pokud se společník rozhodne pro splnění vkladové povinnosti formou nepeněžitého vkladu, přináší to s sebou určitá specifika oproti výše popsanému splnění vkladové povinnosti splacením peněžitého vkladu. Tato specifika spojená s nepeněžitým vkladem doznala určitých změn oproti stavu za účinnosti ObchZ. Legislativní zkratka nepeněžitý vklad je vymezena v § 15 odst. 3 ZOK jako jiné penězi ocnitelné věci. ZOK je explicitně

⁴⁷ HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 84. ISBN 978-80-7208-923-9.

⁴⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 59. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803

vylouen jediný pøedmět vkladu a to práce a služby (toto platí pouze pro kapitálové společnosti), avšak může docházet k situacím, kdy v důsledku prací či služeb společníka pro společnost vznikne společníkovi pohledávka. Ani tato pohledávka za společností nemůže být pøedmětem vkladu, ale je možné, aby byla dle § 21 odst. 3 ZOK písemnou smlouvou a se souhlasem valné hromady s touto smlouvou započtena na peněžitý vklad.⁴⁹ Nepeněžitý vklad je možné do společnosti vnést jak v před vznikem společnosti, tak v případě navyšování jejího základního kapitálu po jejím vzniku. Jak již bylo uvedeno výše, pokud se jedná o vnesení nepeněžitého vkladu před vznikem společnosti, je nutné tento nepeněžitý vklad splatit celý.

U nepeněžitého pøedmětu vkladu musí být možné vyjádřit hodnotu vkladu v penězích. Toto peněžité vyjádření hodnoty pøedmětu vkladu musí být uvedeno ve společenské smlouvě a současně musí být nepeněžitý vklad jednoznačně identifikován, jelikož je výše vkladu podstatnou náležitostí společenské smlouvy (viz. Kapitola 4.1). Ocenění nepeněžitého vkladu musí být provedeno soudním znalcem, případně pokud se jedná o nestandardní pøedmět vkladu, k jehož ocenění nelze vybrat osobu ze seznamu soudních znalců, provede ocenění pověřená osoba, která k takovému ocenění má odbornou kvalifikaci.⁵⁰ Dle nové právní úpravy není již nadále pro ocenění nepeněžitého vkladu vyžadováno jmenování soudního znalce soudem. V ustanovení § 143 odst. 2 ZOK je explicitně stanoveno, kdo je oprávněn k výběru konkrétního soudního znalce. Před vznikem společnosti vybírají soudního znalce společníci, po vzniku společnosti je výběr soudního znalce v rukou jednatele společnosti. Soudní znalec, který oceňuje nepeněžitý vklad, musí být dle ustanovení § 146 odst. 2 písm. d) ZOK uveden ve společenské smlouvě. Souhlasím s A. Bělohávkem, že toto ustanovení v rámci systematiky zákona je nelogické.⁵¹ Nelogičnost lze spatřit v tom, že společenskou smlouvou by se dle formulace ZOK měl určit soudní znalec a současně i stanovit výše vkladu, který společenskou smlouvou určený znalec ocenil. Jedinou možnou variantou, jak dostat zákonem kladeným nárokům, je shoda zakladatelů na osobě soudního znalce ještě před podpisem společenské

⁴⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 58. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

⁵⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 282. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

⁵¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 685. ISBN 978-807-3804-510.

smlouvy a současně ještě před podpisem společenské smlouvy musí znalec daný nepeněžitý vklad ocenit. V této souvislosti bych považoval za vhodnou odlišnou formulaci ustanovení § 146 odst. 2 písm. d) ZOK. Odůvodnění ve znaleckém posudku nelze omezit pouze na uvedení metod, které jsou použity, a to jak jsou za daných okolností použity, nýbrž i důvod proč jsou použity právě tyto metody ocenění.⁵² Je nutné doplnit, že povinnost nechat ocenit nepeněžitý vklad znalcem není bez výjimek. Taková výjimka je stanovena odkazem v § 143 odst. 4 ZOK na § 468 až § 473 ZOK.

Jestliže se jedná o nepeněžitý vklad pro účely zvýšení základního kapitálu společnosti, není oproti vkladu peněžitému nutné, aby byly splaceny veškeré peněžité vklady. Za této situace dle § 219 odst. 2 ZOK musí jednatel ve své písemné zprávě valné hromadě odůvodnit, z jakého důvodu došlo ke zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady. V ZOK není nikde výslovně stanovena povinnost nechat ocenit nepeněžitý vklad při zvyšování základního kapitálu znalcem. V § 223 ZOK jsou určeny nutné náležitosti usnesení o zvýšení základního kapitálu, mezi které je řazen popis nepeněžitého vkladu a částku, která se započítává na emisní kurs společníka, určenou na základě znaleckého posudku nebo postupem podle § 468 nebo 469 (§ 223 písm. d) ZOK). Předpoklad vypracování znaleckého posudku je současně stanoven i v §224 odst. 1 písm. c) ZOK, kde je tak stanoveno v souvislosti s obsahem písemného prohlášení, jímž společník přebírá vkladovou povinnost. Z dikce výše citovaných ustanovení vyplývá, že je i při zvýšení základního kapitálu třeba nechat vypracovat znalecký posudek a na jeho zpracování se analogicky uplatní § 143 ZOK.

Razantní změnou, kterou koncepce nepeněžitého vkladu doznala, je opuštění nutnosti využitelnosti nepeněžitého vkladu společností. Ve své podstatě může být tedy nepeněžitým vkladem cokoli, co je penězi ocenitelné kromě prací a služeb, jak je uvedeno v prvním odstavci této kapitoly. Toto uvolnění vkladové povinnosti jednoznačně rozšiřuje možnosti společníků, nemyslím si však, že by tato změna byla hojně využívána. Domnívám se, že možnost vložení předmětu vkladu, který je nevyužitelný pro společnost bude převážně využívána v souvislosti se snahou zvýšit důvěryhodnost společnosti v očích třetích osob. Do obchodního rejstříku se totiž nezapisuje předmět vkladů ale

⁵² ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 282. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

pouze jeho výše, a pokud třetí osoba nebude nahlížet do sbírky listin, konkrétně do společenské smlouvy, nezjistí, co je předmětem vkladu. Zůstává otázkou, jestli se přijetím ZOK změnilo z pohledu osob, které vstupují se společností do závazkových vztahů, vnímání základního kapitálu jako jednoho z důležitých ukazatelů důvěryhodnosti společnosti.

ZOK a NObčZ již nepočítají s pojmem jiná majetková hodnota, z tohoto důvodu nadále mohou být předmětem vkladu pouze věci,⁵³ a to jak hmotné tak nehmotné, movité i nemovité. S vnesením nemovitých věcí se pojí dvě povinnosti, a to: předání vkladu a předání písemného prohlášení s úředně ověřeným podpisem o vnesení nemovité věci, oboje k rukám správce vkladu, pokud se jedná o vnesení vkladu před vznikem společnosti, nebo jednatele v případě, kdy jde o zvýšení základního kapitálu. Vlastnické právo k nemovité věci, která je zapsána ve veřejném rejstříku (typicky v katastru nemovitostí), společnost nabývá až vkladem vlastnického práva k nemovité věci do veřejného rejstříku. Pokud je předmětem vkladu nemovitá věc, která nepodléhá zápisu do veřejného rejstříku, přechází na společnost vlastnické právo k nemovité věci vznikem společnosti, tedy zápisem do obchodního rejstříku.⁵⁴ Vkladová povinnost je tedy splněna vnesením předmětu vkladu do společnosti, ale k přechodu vlastnického práva dojde až následně zápisem do veřejného rejstříku, případně vznikem společnosti.

Pro movitý předmět vkladu stanovuje ZOK jednodušší postup. Movitý předmět vkladu je vnesen předáním vkladu správci vkladu, který potvrdí převzetí vkladu. Vnesením hmotného vkladu je současně splněna vkladová povinnost. Pokud je hmotný předmět vkladu vnesen před vznikem společnosti, dochází k převodu vlastnického práva až vznikem společnosti. V případě vnesení hmotného předmětu vkladu v rámci povinnosti při zvyšování základního kapitálu, přechází vlastnické právo na společnost okamžikem předání takového vkladu. Dojde tedy k současnému splnění vkladové povinnosti a převodu vlastnického práva.⁵⁵ Ustanovení § 20 odst. 2 ZOK pak stanoví možnost

⁵³ HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. s. 32. ISBN 978-80-7201-917-5.

⁵⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 55. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

⁵⁵ HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. s. 33. ISBN 978-80-7201-917-5.

alternativního předání datových nosičů nebo dokumentů místo hmotného předmětu vkladu pokud není možné jeho faktické předání.

Jedním z nepeněžitých předmětů vkladu, ke kterým se ZOK speciálně vyjadřuje je i závod, alternativně část závodu. Tento předmět vkladu je výslovně připuštěn a k jeho vnesení dochází smlouvou o vkladu závodu, na kterou se přiměřeně aplikují ustanovení NObčZ o koupi. Ke splnění vkladové povinnosti dochází vnesením závodu a vlastnické právo se převádí dnem vzniku společnosti (v případě plnění před vznikem společnosti) nebo dnem účinnosti smlouvy o vkladu (pokud se jedná vkladovou povinnost v důsledku zvyšování základního kapitálu).⁵⁶ Písemná forma pro smlouvu o vkladu závodu není vyžadována, jsou-li však součástí závodu nemovité věci bude nutné, aby tato smlouva byla uzavřena v písemné formě.⁵⁷ V souvislosti s přechodem vlastnického práva k závodu je nutné zmínit podstatnou odchylku od bývalé úpravy dle ObchZ, a to že nadále již se závodem nepřechází bezvýjimečně veškeré pohledávky a závazky, jak bylo stanoveno v § 477 ObchZ. Nadále na společnost přecházejí pouze dluhy, o nichž společnost věděla nebo jejich existenci mohla alespoň rozumně předpokládat (§ 2177 NObčZ).⁵⁸

Pokud jsou předmětem vkladu pohledávky, je dle komentáře A. Bělohávků sporné, zda spadají pod nepeněžitý vklad či peněžitý vklad, přičemž A. Bělohávků se kloní k variantě druhé.⁵⁹ Osobně zastávám názor, že úprava pohledávek jako předmětu vkladu nedoznala oproti úpravě ObchZ v této souvislosti žádných změn. Současně jsou pohledávky v textu zákona systematicky řazeny mezi nepeněžité předměty vkladu a v souvislosti s pohledávkami je zákonodárcem používán pojem „vnesení“, který je spojován s nepeněžitým vkladem, proto jsem zařadil, pro účely této práce, pohledávky mezi nepeněžité předměty vkladu. Pohledávky se vnašejí do společnosti smlouvou o vkladu pohledávky a účinností této smlouvy je splněna vkladová povinnost. Přechod vlastnického práva je upraven shodně jako u vkladu věcí movitých. Na smlouvu o vkladu

⁵⁶ HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. s. 33. ISBN 978-80-7201-917-5.

⁵⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 57. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803

⁵⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 160. ISBN 978-807-3804-510.

⁵⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 161. ISBN 978-807-3804-510.

pohledávky se použijí ustanovení o postoupení pohledávky v §1879 a násl. NObčZ. Návrh takové smlouvy musí schválit valná hromada. S vnesením pohledávky se pojí zákonná povinnost ručení za takto vnesenou pohledávku do výše jejího znaleckého ocenění. Není možný vklad pohledávky proti společnosti, do které má být pohledávka vkládána, je však možné její započtení na peněžitý vklad. Z logiky věci k započtení nemůže dojít před vznikem společnosti, a proto se bude moci započtení pohledávky týkat pouze případů, kdy se jedná o zvýšení základního kapitálu společnosti. Tento proces bývá označován jako „kapitalizace pohledávek“. Započtení je možné provést pouze písemnou smlouvou o započtení pohledávky.

Pokud předmět vkladu nespadá ani pod jednu z výše zmíněných kategorií nepeněžitého vkladu použije se na vnesení takového vkladu ustanovení § 22 ZOK. Toto ustanovení se použije, jak na vkladovou povinnost před vznikem společnosti, tak přiměřeně na převzetí vkladové povinnosti spočívající ve zvýšení základního kapitálu. Ustanovení § 22 ZOK tvoří tedy jakousi zbytkovou klauzuli pro předměty vkladu, pro něž není zákonem stanovena zvláštní úprava. V takovém případě dochází k vnesení předmětu vkladu účinností smlouvy o vkladu.

Za určitých podmínek může dojít k transformaci závazku vnést nepeněžitý vklad na závazek splatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích. Tato situace je upravena v § 26 a 28 ZOK. K takové modifikaci dochází, jestliže je nepeněžitý vklad vnesen, avšak na společnost nepřejde vlastnické právo k nepeněžitému předmětu vkladu. V takovém případě je společník povinen splatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích. Důvodem toho, že vlastnické právo nepřešlo na společnost, může být např. zánik předmětu vkladu nebo to, že společník nebyl vlastníkem daného předmětu vkladu, a tudíž nemůže převést více práv než sám má dle zásady *Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*. Tuto povinnost však nelze po společníkovi spravedlivě požadovat, pokud to, že právo nebylo převedeno, bylo způsobeno společností.⁶⁰ Tento závěr je logický, jelikož v opačném případě by mohlo docházet k šikanóznímu jednání ze strany společnosti.⁶¹ Je sporné, zda takovou změnou primárního závazku je aplikován sankční úrok z prodlení

⁶⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 195. ISBN 978-807-3804-510

⁶¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 63-64. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803

dle § 151 odst. 1 ZOK. Přikláním se k výkladu I. Štenglové, že na odvozený závazek peněžitého splácení vkladu se bude rovněž aplikovat sankční úrok z prodlení a ne obecný úrok z prodlení jak je vymezen v § 1973 NObčZ.⁶² Povinnosti společníka splatit hodnotu nepřevedeného vkladu v penězích odpovídá povinnost společnosti vydat společníkovi, případně jiné oprávněné osobě, takový předmět vkladu. Další modifikací závazku vložit nepeněžité vklad je situace, kdy nepeněžité předmět vkladu nedosahuje v době převodu vlastnického práva na společnost výše vkladu uvedeného ve společenské smlouvě. V takové případě vzniká doplňková povinnost splnit vkladovou povinnost ve výši rozdílu mezi hodnotou nepeněžitého předmětu vkladu v době převodu vlastnického práva a znalcem určenou výší vkladu uvedenou ve společenské smlouvě a v případě zvyšování základního kapitálu v usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu společnosti. Výše takto stanoveného rozdílu musí být splacena v penězích (§ 28 ZOK). Vzhledem k dikci zákona, která odkazuje na obdobné použití úpravy pro nepřevedení vlastnického práva na společnost, budou dle mého názoru, i pro tento případ použitelné závěry týkající se sankčního úroku z prodlení, které jsem uvedl výše v tomto odstavci.

4.1.3. Povinnost splnit vkladové ážio

Se vkladovou povinností velice úzce souvisí povinnost zaplatit vkladové ážio. Tato povinnost není dána pokaždé, ale pouze pokud se k takové povinnosti společník zaváže.⁶³ Vkladové ážio je definováno v ustanovení § 144 odst. 2 ZOK jako „*rozdíl mezi cenou nepeněžitého vkladu určenou posudkem znalce nebo podle § 468 nebo 469 a výší vkladu společníka*“. K povinnosti splnit vkladové ážio dochází zejména v souvislosti se zvyšováním základního kapitálu v případě, kdy bude vhodné dorovnat reálnou hodnotu podílu přistupujícího společníka s podíly společníků stávajících. Druhou z pohnutek pro zavázání se k takové povinnosti je zvýšení prostředků společnosti pro určitý

⁶² ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 63-64. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803

⁶³ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. Společnost s ručením omezeným. 2. vyd. Praha: Beck, 2006, XVII, s. 167-168 ISBN 80-7179-441-4.

podnikatelský záměr. Z logiky věci vyplývá, že v případě zakládání společnosti může být povinnost splnit vkladové ážio stanovena pouze pro druhou z výše uvedených variant.⁶⁴

Přijetím úpravy ZOK došlo k několika změnám v úpravě vkladového ážia. První změnou je opuštění pojmu „emisní ážio“ v souvislosti se společností s ručením omezeným. Nadále je ZOK používán pojem vkladové ážio. Další změnou, je uvedení definice pojmu „vkladové ážio“ explicitně v textu ZOK, a to v souvislosti se společností s ručením omezeným. Za účinnosti ObchZ byla řešena problematika emisního ážia řešena odkazem na úpravu primárně upravující emisní ážio u akcií (§ 163a odst. 3 ObchZ). Z hlediska systematičnosti a srozumitelnosti nové právní úpravy lze takové systematické vymezení jednoznačně uvítat, i když ZOK výslovně vztahuje vkladové ážio pouze k nepeněžitému předmětu vkladu.

Ačkoli je vkladové ážio v § 144 odst. 2 ZOK definováno pouze v souvislosti nepeněžitým vkladem, domnívám se, že povinnost splatit vkladové ážio může vzniknout i v souvislosti se vkladem peněžitým. Dovožuji tak z dikce § 148 ZOK, kdy je v souvislosti se vkladovým ážiem používán pojem splacení, který se pojí k splnění vkladové povinnosti prostřednictvím peněžitému vkladu. Současně z § 148 ZOK vyplývá, že je zachována koncepce uvedená v ObchZ, tedy, že je nutné splatit celé vkladové ážio ještě před vznikem společnosti.

K povinnosti splnit vkladové ážio, pokud je kladný rozdíl mezi znalecky určenou cenou vkladu a výší vkladu, nemusí dojít vždy. K této povinnosti nedochází, pokud si společníci ve společenské smlouvě nebo v rozhodnutí valné hromady stanoví, že se vkladové ážio vrací vkladateli nebo se případně použije se souhlasem společníka na tvorbu rezervního fondu. Prostředky, které jsou v případě splacení vkladového ážia společností získány, se stávají součástí vlastního kapitálu společnosti.

4.2. Povinnost loajality

Povinnost loajality je jednou z nejdůležitějších povinností společníka společnosti a to i přes fakt, že není nikde v ZOK ani v NobčZ přímo definována. Tato povinnost se uplatňuje skrze dílčí povinnosti, které jsou již v zákoně explicitně uvedeny nebo i skrze

⁶⁴ BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. Společnost s ručením omezeným. 2. vyd. Praha: Beck, 2006, XVII, s. 167-169 ISBN 80-7179-441-4.

povinnosti, které jsou dovozovány doktrínou. V tomto smyslu lze chápat povinnost loajality společníka ke společnosti jako soubor regulí omezujících jednání společníků v zájmu společnosti. Je nutné zmínit, že povinnost loajality (někdy také nazývaná korporální loajalita), nedopadá na společníky nejen v souvislosti s dispozicí s jejich podílem, ale také v souvislosti s výkonem práv na valné hromadě. Korporální loajalitou jsou současně vázány i volené orgány společnosti s ručením omezeným, to však neznamená, že se na všechny členy orgánů vztahují stejné dílčí povinnosti vyplývající z korporální loajality. Níže jsou uvedeny konkrétní dílčí povinnosti, přičemž pravidla týkající se střetu zájmů, zákazu konkurence a specifika spojená s vlivnou a ovládající osobou, případně koncernem jako zvláštním druhem ovládající osoby jsou zpracována v samostatných podkapitolách.

Vymezit povinnost loajality je značně obtížné, jelikož jak již bylo naznačeno výše, tato povinnost tvoří hranice možného chování společníků vůči společnosti. Dále tuto povinnost, jež může být označována též jako princip loajality, je nutné vykládat jako zastřešující princip pro jednotlivé dílčí povinnosti. Toto dovozují z usnesením Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 3168/11, ve kterém se stanoví, že: „*Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti*“.⁶⁵ Tuto povinnost loajality výstižně popisuje I. Štenglová jako *ultimativní limity právního postavení společníka*.⁶⁶ Stanovení těchto zákonných limitů je nezbytné z hlediska fungování obchodní korporace, jelikož zájmy společnosti často nejsou shodné se zájmy společníka. Tomuto rozporu zájmů se blíže věnují následující podkapitoly. S přijetím nové právní úpravy došlo k určitému posunu z hlediska vnímání samotné povinnosti loajality. Oproti úpravě v ObchZ je nově použit pojem loajalita v § 159 odst. 1 NObčZ (vztahuje se však pouze k povinnosti loajality voleného orgánu), přičemž v ZOK je pojem loajality použit přímo v souvislosti se společností s ručením omezeným, konkrétně v § 51 odst. 2 ZOK. V tomto ustanovení ZOK však není pojem loajality dále definován a jeho aplikace na nejvyšší orgán společnosti je § 70 ZOK vyloučena. I tak lze uvedení pojmu loajalita v textu ZOK uvítat, jelikož za účinnosti ObchZ byla povinnost dovozována pouze doktrínou obchodního

⁶⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 3168/11.

⁶⁶ ŠTENGOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 292. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803

práva a judikaturou. Domnívám se však, že povinnost loajality by měla být v ZOK pro účely přehlednosti a z důvodu respektování doktrinárních závěrů, od kterých se současná právní úprava příliš neodklání, výslovně definována.

V souvislosti s povinností loajality je nutné uvést několik obecných principů a povinností, které prostupují celou rekonstruovanou právní úpravou. První z těchto principů je vyjádřen v § 3 NObčZ: „*Zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany.*“ Ustanovení § 3 NObčZ je v podstatě transformací principu uvedeného v § 3 odst. 1 SObčZ. Tento princip bude nejčastěji aplikován v souvislosti se společností s ručením omezeným na práva a povinnosti společníků, avšak problematickým se v tomto ustanovení jeví slovo „zjevné“. Souhlasím s názorem R. Pelikána a I. Pelikánové, že v této souvislosti musí být slovo „zjevné“ vykládáno v jiném pojetí, a to jako jednání, které není zanedbatelné či bezvýznamné. I s tímto doplňujícím výkladem je nutné konstatovat, že formulace tohoto ustanovení není příliš zdařilá.⁶⁷

Další dílčí povinností, která je uvedena v § 212 odst. 1 NObčZ, je povinnost dodržovat závazek chovat se čestně a zachovávat vnitřní řád společnosti. Současně této povinnosti odpovídá povinnost společnosti chovat se tak, aby nedocházelo ke zvýhodňování některých společníků. Ačkoli pojem vnitřní řád není nikde definován, lze dovodit, že takovým vnitřním řádem bude pro společnost s ručením omezeným společenská smlouva společně s vedlejšími dohodami společníků a novou právní úpravou povolené dohody o výkonu hlasovacích práv. Obdobné stanovisko zaujímá i L. Deverová⁶⁸, která však podrobuje dané ustanovení extenzivnějšímu výkladu. Dle L. Deverové je člen spolku povinen řídit se *i zvyklostmi spolku, která jsou respektována v jeho historické danosti.*⁶⁹ Nedokáži odhadnout, zda bude společník vázán i zvyklostmi společnosti, jsem však přesvědčen, že dokazování těchto zvyklostí bude v praxi velmi komplikované.

Následující dílčí povinnost, úzce související s povinností v předchozím odstavci, je uvedena v § 212 odst. 2 NObčZ, konkrétně stanovuje zákaz zneužití hlasovacího práva

⁶⁷ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Jan FIALA a kol. Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, lxxv, s. 43. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-4783-692.

⁶⁸ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav., Lenka DEVEROVÁ a kol. Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 183-184. ISBN 978-80-7400-445-2.

⁶⁹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav., Lenka DEVEROVÁ a kol. Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 183-184. ISBN 978-80-7400-445-2.

k újmě celku a případné omezení výkonu hlasovacích práv. Jedná se o formulačně upravený zákaz zneužití většiny, jakož i menšiny známý z ObchZ. Současně je v tomto ustanovení stanovena tří měsíční prekluzivní lhůta k uplatnění práva domáhat se neplatnosti u soudu, která počíná běžet ode dne, kde došlo ke zneužití hlasu.

Další povinnost, kterou lze chápat jako součást povinnosti loajality, je povinnost společníka vrátit zálohu na podíl na zisku či podíl na zisku. Tato dílčí povinnost souvisí s pravidly pro výplatu podílu na zisku, kdy zisk ani záloha na podíl na zisku nesmí být dle §40 ZOK vyplaceny, pokud by jejich vyplacení způsobilo úpadek. Z výše uvedeného vyplývá, že by v první řadě nemělo k vyplacení podílu na zisku vůbec docházet, pokud by v důsledku takové výplaty hrozil společnosti úpadek. V této souvislosti je úpadek nutné ve smyslu ustanovení § 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen „InsZ“). Před výplatou podílu na zisku nebo zálohy na podíl na zisku společnosti bude tedy nezbytné provést, jak test platební neschopnosti, tak test předlužení, a to jeho dynamickou i statickou variantu.⁷⁰ Zálohu na podíl na zisku bude společník povinen vrátit, pokud bylo rozhodnuto, že k výplatě podílu na zisku nedojde, nebo že podíl na zisku určený pro rozdělení je menší než vyplacená záloha.⁷¹ K těmto důsledkům může docházet i právě z důvodu testu úpadku. Současně je nutné doplnit, že společenskou smlouvou mohou být modifikovány podmínky poskytnutí zálohy na podíl na zisku. Společenskou smlouvou nemůže však být určeno, že záloha na podíl na zisku je zálohou nevratnou, jelikož pojem „nevratná záloha“ je dle gramatického výkladu vnitřně rozporný.⁷² Tuto dílčí povinnost jsem do této práce zařadil především z důvodu, že test insolvence má do značné míry zabezpečit fungování společnosti a nahradit garanční funkci základního kapitálu, která byla novou právní úpravou minimalizována. Současně se v této dílčí povinnosti prolíná institut zálohy na podíl na zisku, který stará právní úprava neobsahovala.

⁷⁰ VRBA, Milan. Test úpadku při výplatě zisku v kapitálové společnosti. *Obchodněprávní revue*. roč. 2014, č. 2, s. 41. ISSN 1213-5313.

⁷¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 102 - 104. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. ledna 2009, sp. zn. 32 Cdo 4604/2007.

4.2.1. Zvláštní povinnosti v rámci podnikatelských uskupení

Pro povinnost loajality je jedním z charakterizujících znaků upřednostnění zájmu společnosti před zájmy společníků. Tento charakter je naplněn i u povinností společníků v rámci podnikatelských uskupení. I u podnikatelských uskupení by nemělo docházet k upřednostnění zájmu třetích osob před zájmem společnosti, a pokud k takovému rozporu se zájmy společnosti dojde, nese s sebou tato situace zpravidla určité následky. Toto je důvodem, proč jsou zvláštní povinnosti v rámci podnikatelských uskupení zařazeny pod povinnost loajality. Pro úplnost je však nutno podotknout, že upřednostnění zájmu korporace neplatí bezvýjimečně, takovou výjimkou je fungování koncernů.

Jednotlivé povinnosti společníků jsou do značné míry závislé na konkrétním postavení společníka. Postavení společníka v této souvislosti je posuzováno dle toho, zda je ovládající či vlivnou osobou, tak jak je vymezeno v ZOK, nebo zda je součástí koncernu, jakožto zvláštního typu uskupení ovládající a ovládané osoby. Konkrétní povinnosti v této podkapitole jsou povinnostmi ovládajících společníků a koncernu (u vlivných osob je možné, aby povinnost dopadala i na jinou osobu než společníka), kterým odpovídají práva poškozeného společníka, nebo poškozené společnosti. Nová právní úprava opouští pojetí podnikatelských uskupení dle německého modelu a přiklání se k francouzskému pojetí podnikatelských uskupení, které vychází z doktríny „Rosenblum“. Nově jsou tedy podnikatelská uskupení rozčleněna podle míry provázanosti jednotlivých složek a možné míry uplatňování zájmů společníků na: ovlivnění, ovládání a koncern.⁷³

Vlivná osoba je specifikována v § 71 odst. 1 ZOK jako osoba která svým vlivem v obchodní korporaci rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace. Vliv obchodní korporace je nutné chápat jako vliv vnitřní, tedy vliv vyvíjený členem společnosti samé, typicky se bude jednat o společníka společnosti. Bylo by však proti smyslu daného ustanovení bezvýjimečně chápat ovlivnění pouze jako jednání člena

⁷³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 167 - 169. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

korporace.⁷⁴ Vlivnou osobou může být i osoba, která má faktický vliv např. na jednatele či na jiný orgán uvnitř společnosti. Tyto vnější vlivné osoby je třeba odlišit od ostatních vnějších osob, které na společnost vyvíjejí tlak např. v rámci obchodního styku. Takové osoby mají logicky odlišné zájmy od ovlivněné společnosti a nelze jim bránit v jejich uplatňování. Druhým pojmovým znakem vlivné osoby je ovlivnění rozhodujícím významným způsobem. Smyslem takové zákonné formulace je neaplikování daného ustanovení na bagatelní spory a současně požadavek, aby vliv měl za následek dané ovlivnění, tedy aby byl rozhodující.

Může docházet k situacím, kdy vlivná osoba při splnění určitých podmínek bude považována za osobu ovládající, která je kvalifikována formou vlivné osoby. V souvislosti s určením, kdo je ovládající osobou je v ZOK uvedeno několik domněnek. Zákon formuluje případy, kdy je statut ovládající osoby stanoven domněnkami nevyvratitelnými. Mezi takto vymezené ovládající osoby patří řídicí osoba vymezená v § 79 ZOK a většinový společník definovaný dle § 73 ZOK. U většinového společníka je však možná výjimka z tohoto pravidla, a to pokud by ve vztahu k většinovému společníkovi stanovil § 75 ZOK jinak. K takové situaci by mohlo dojít, pokud by společník sice měl většinový podíl ve společnosti, avšak společenská smlouva by stanovovala pro jakékoli rozhodnutí vyšší počet hlasů než by bylo spojeno s tímto většinovým podílem. Vyvratitelné domněnky, v jejichž důsledku se předpokládá, že se jedná o ovládající osobu, jsou uvedené v § 75 ZOK.

Jedním z rozdílů mezi vlivnou a ovládající osobou je, že pokud se bude jednat o vlivnou osobu je třeba ovlivnění prokazovat, oproti tomu pokud se jedná o osobu ovládající, splňující některou z podmínek uvedených v § 74 a § 75 ZOK, tak nebude třeba prokazovat ovlivnění a takové ovlivnění se bude presumovat.⁷⁵ Pokud se bude jednat o osobu řídicí, tak ta je ovládající osobou za jakýchkoli okolností. V souvislosti s výše zmíněným tedy dochází k obrácení důkazního břemene, což vede k usnadnění vymahatelnosti práv dalších osob. U těchto dvou forem podnikatelského uskupení stále

⁷⁴ PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. obczan.cz [online]. 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>

⁷⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 167 - 169. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

převládá zájem společnosti nad zájmy společníka jako ovládající nebo vlivné osoby nebo pokud je společník jednou z osob jednající ve shodě. Je zde tedy zachována povinnost loajality ve své obecné formě. V této souvislosti je vhodné podotknout, že určení ovládající osoby může být novou úpravou ZOK značně zkomplikováno, dovozují tak z otevření možnosti, aby společník byl vlastníkem více podílů, se kterými mohou být spojena různá práva a povinnosti, a současně z možnosti uzavření dohod mezi společníky o výkonu hlasovacích práv. Jestliže dále budou rozebírány povinnosti společníka jako ovládající či vlivné osoby nebo jako osoby jednající ve shodě, bude k těmto povinnostem docházet v souvislosti s porušením povinnosti loajality vůči společnosti.

Poslední, v rozhodujících procesech nejvíce provázanou, formou podnikatelského uskupení je koncern. Koncern je vymezen několika definičními znaky. Prvním z těchto znaků je, že společnost či více společností je podrobena jednotnému řízení. Druhým pojmovým znakem je, že koncern nesleduje v dlouhodobém hledisku nejlepší zájem jednotlivé společnosti ale koncernu jako celku. Nelze tedy považovat za naplnění tohoto znaku skutečnost, kdy je sledován pouze zájem jiné společnosti tvořící koncern na úkor poškozené společnosti.⁷⁶ Toto ustanovení je zákonnou výjimkou z korporační loajality. Pro zachování práv menšinových společníků jsou v této souvislosti ZOK zavedeny kompenzační či jiné povinnosti řídicí osoby. Pokud hodlá řídicí osoba využít ustanovení § 72 ZOK, tedy možnost vyrovnání újmy v rámci koncernu, musí být na internetových stránkách všech členů uvedena skutečnost, že se jedná o koncern. Ačkoli není povinnost zřídit internetové stránky imanentní všem obchodním korporacím, lze tuto povinnost dovodit z ustanovení § 79 odst. 3 ZOK, které je speciálním ustanovením k § 7 ZOK poskytující obecnou právní úpravu povinnosti společnosti zřídit internetové stránky.⁷⁷

Povinnost společníka k náhradě újmy ovlivněné osobě

Povinnost k náhradě újmy může na společníka dopadnout buď z titulu, že je vlivnou, ovládající nebo řídicí osobou, nebo že s takovou osobou jedná ve shodě. Přestože tato povinnost nemusí doléhat pouze na společníka společnosti, bude zpracována pouze pro

⁷⁶ PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. obczan.cz [online]. 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>

⁷⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 191. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

případ kdy je povinným společník. Jak již bylo podrobněji zpracováno výše, rozhodnou skutečností pro vznik povinnosti k náhradě újmy je významné rozhodující ovlivnění. Tímto ovlivněním však nemůže dojít ke vzniku nároku dle § 71 odst. 1 ZOK bez dalšího. Pro vznik takového nároku je třeba, aby ovlivněním byla společnosti způsobena újma. Je tedy vyžadována příčinná souvislost mezi ovlivněním a vznikem újmy. Pokud není dán kauzální nexus mezi těmito dvěma skutečnostmi, nedojde ke vzniku nároku na náhradu újmy. Současně velmi podstatným znakem povinnosti k náhradě újmy ovlivněné osobě je z hlediska vzniku této povinnosti protiprávnost a zavinění společníka. K protiprávnosti dochází samotným porušením povinnosti v § 71 odst. 1 ZOK. Jelikož k náhradě újmy dochází na základě porušení zákonné povinnosti, bude se presumovat, že škůdce jednal z nedbalosti dle § 2911 NObčZ.⁷⁸

V souvislosti s povinností k náhradě újmy je nutné si položit otázku, zda je možné se nároku na náhradu újmy vzdát. Tento nárok nebude možné vyloučit předem pro všechny případy. Takové rozhodnutí je vyloučeno ustanovením § 2898 NObčZ, které explicitně stanovuje nicotnost ujednání, jimiž se slabší strana vzdává nároku na náhradu jakékoli újmy. Dle mého názoru, je na ovlivněnou osobu vždy nutné pohlížet jako na stranu slabší. Toto již vyplývá ze samotného ovlivnění takové osoby, kdy je osoba rozhodujícím významným způsobem ovlivněna a nejedná tedy v zájmu společnosti, tedy v rozporu s obecným ustanovením § 212 NObčZ. V případě, že se bude jednat o vzdání se nároku na náhradu újmy již vzniklé, bude nutné takovou situaci posuzovat ad hoc. Povinnost nahradit újmu není časově neomezená, nýbrž je dána zcela konkrétní lhůta, ve které je povinnost nutné splnit. Újmu je nutné uhradit do konce účetního období, ve kterém taková újma vznikla, jinak jsou spojeny s nesplněním této povinnosti spojeny další přístupující povinnosti povinné osoby (viz. dále).

Povinnost společníka k náhradě újmy způsobené ovlivněné osobě nevznikne, pokud bude naplněn exkulpační důvod, a to prokázáním, že *mohl při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby* (§ 71 odst. 1 ZOK).

⁷⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 191. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

Reflexní škoda na podílu společníka ovlivněné osoby

Pokud nebude povinnost náhrady újmy vůči společnosti vypořádána do konce účetního období nebo jiné dohodnuté přiměřené lhůtě, dochází k přistoupení povinnosti uhradit společníkům reflexní (odvozenou) škodu na podílu, která ovlivněním vznikla. Jedná se tedy o povinnost vlivné osoby k nahrazení újmy, která společníkům vznikla ovlivněním. Takový nárok poškozených společníků je zcela logický a opodstatněný, jelikož hodnota podílu společníka je odvozena od hodnoty podílu ve společnosti. Pokud se sníží v důsledku ovlivnění hodnota společnosti, sníží se tím i tržní hodnota jednotlivých podílů, čímž dochází ke vzniku škody.⁷⁹ K zániku závazku vznikajícího z této povinnosti nemusí dojít pouze jeho splněním, ale také v důsledku aplikace § 213 NObčZ, tedy pokud je dle rozhodnutí soudu v dané situaci postačující, že bude uhrazena újma společnosti, čímž dojde ke zhodnocení podílu a zanikne tím i reflexní škoda.

Vyrovnání újmy v rámci koncernu

Nespornou výhodou koncernu je možnost využití ustanovení § 72 ZOK, které umožňuje přiměřené vyrovnání újmy společnosti v rámci koncernu, a to i pokud by mělo k vyrovnání dojít budoucnu, a tak do značné míry omezit a upravit povinnost k náhradě újmy. K využití koncernové výjimky v § 72 ZOK je nutné, aby se skutečně jednalo o koncern, tedy aby byly splněny oba definiční znaky popsané výše. Tato výjimka je zákonodárcem umožněna z důvodu modifikace povinnosti jednat v zájmu společnosti a umožnění sledování zájmu koncernu jako celku. Tato skutečnost je velice výhodná z pohledu řídicí osoby, avšak na druhé straně může být omezující pro menšinové společníky a věřitele společnosti.

Vzhledem k tomu, že znění § 72 odst. 2 ZOK používá značně neurčité pojmy jako „přiměřeným protiplnění“, nebo „jiné prokazatelné výhody plynoucími z členství v koncernu“, je dán velice široký prostor k výkladu těchto pojmů. V současné době nelze zhodnotit, jakým způsobem budou tyto pojmy vykládány, jelikož tak vyplyne až z rozhodovací praxe soudů. Nicméně S. Černá poskytuje dvě krajní možnosti výkladu vyrovnání újmy v rámci koncernu. Dle prvního, volnějšího, výkladu není vyrovnání újmy chápáno „jako kompenzační povinnost řídicí osoby, ale spíše jako směřování k udržení

⁷⁹ HAVEL, Bohumil. Postřehy k odvozené (reflexní) škodě na podílu v korporaci ve světle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 7-8, s. 207. ISSN 1213-5313.

rovnováhy v koncernovém řízení“.⁸⁰ Druhý krajní výklad sleduje primárně vyrovnání nebagatelní újmy. Z toho lze usoudit, že soudům bude v této souvislosti dána velice široká možnost uvážení. První z výše nastíněných variant značně omezuje, jak menšinového společníka, tak věřitele. Společník by měl v této souvislosti pouze jedinou možnost obrany proti takovému jednání řídící osoby, a to dožadovat se povinnosti řídící osoby odkoupit podíl takového společníka poškozeného vlivem řídící osoby (k této povinnosti viz níže). Věřitel se může ochrany dovolávat až v případě, že by takové jednání vedlo k úpadku řízené společnosti.⁸¹ Druhý krajní výklad se, dle mého názoru, příliš neliší od náhrady újmy dle § 71 odst. 1 ZOK, a z tohoto důvodu by byla tato úprava pro řídící osobu nadbytečná. Osobně si myslím, že ani jedna z těchto krajních variant není použitelná a soudním výkladem bude pouze dovozeno, v jaké míře se k některé z těchto variant přikloní.

Povinným k vyrovnání újmy není koncern, jelikož nemá právní osobnost, nýbrž řídící osoba (společník) konkrétní společnosti, které újma vznikla. Tato povinnost může být přenesena na jinou osobu (např. na společnost ve prospěch, které byla újma způsobena), je tedy možné, aby místo řídící osoby plnili jiné osoby, které jsou součástí koncernu. V takovém případě opětovně dochází k přenosu povinnosti vyrovnat újmu řízené společnosti na řídící osobu, která plnila povinnost řídící osoby, která byla primárně povinná.⁸² Samostatnou otázkou je, co všechno může být předmětem vyrovnání újmy. Ani k této otázce není zaujímáno literaturou jednoznačné stanovisko a bude třeba vyčkat na vyjasnění této otázky soudní judikaturou, která bude do značné míry odvozena od přiklonění se k jedné z výše zmíněných variant.

Povinnost odkoupit podíl pokud došlo ke zhoršení postavení menšinového společníků ovládané osoby

Tato povinnost, která dopadá na ovládající osobu, odpovídá uplatněnému právu menšinového společníka ovládané osoby dožadovat se odkoupení podílu dle § 89 a násl. ZOK. Pro vznik takové povinnosti je rozhodující kumulativní vznik dvou skutečností.

⁸⁰ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy *Obchodněprávní revue*. roč. 2014, č. 2, s. 33. ISSN 1213-5313.

⁸¹ ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy *Obchodněprávní revue*. roč. 2014, č. 2, s. 33. ISSN 1213-5313.

⁸² ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy *Obchodněprávní revue*. roč. 2014, č. 2, s. 33. ISSN 1213-5313.

První ze skutečností je, že v důsledku ovlivnění ovládané osoby dojde k podstatnému zhoršení postavení menšinového společníka nebo poškození jeho oprávněných zájmů (§ 89 odst. 1 ZOK). Již tato otázka vyvolává určité výkladové problémy. Je zde opětovně použit velice vágní pojem „podstatné zhoršení postavení společníka“, který bude muset být vyložen až soudní judikaturou. Orientační výčet skutečností, které je možné považovat za podstatné zhoršení postavení menšinového společníka nebo poškození jeho oprávněných zájmů, uvádí např. I. Štenglová, která mezi takové skutečnosti řadí opakovanou ztrátu práva na zisk, opakované faktické potlačení hlasovacích práv, masivní poškození hodnoty majetku ovládané nebo řízené osoby nebo její dobré pověsti, a tím poškození hodnoty podílu společníka, resp. poškození ceny podílu na trhu.⁸³ S tímto demonstrativním výčtem lze souhlasit, ale nelze z něj vycházet vždy a jednotlivé situace musí být řešeny *ad hoc*. Tímto se dostávám k druhé podmínce vzniku povinnosti odkupu podílu menšinového společníka, a to k uplatnění práva na odkup takovým společníkem dle § 89 a 91 odst. 1 ZOK ve spojení s § 328 a §329 ZOK. V této souvislosti nesouhlasím s názorem I. Štenglové, že menšinový společník má právo uplatnit právo na odkup podílu ovládající osobou nebo alternativně právo na náhradu újmy, a to jak za společnost, tak v souvislosti s reflexní škodou na podílu dle § 71 odst. 2 ZOK.⁸⁴ Dle mého názoru, by měl být tento institut vnímán jako ultimativní prostředek k ochraně práv společníka, a tak by mělo být nejprve využito práv menšinového společníka na náhradu újmy společnosti, náhradu reflexní škody na obchodním podílu a až následně právo na odkup podílu. Takto nelze usuzovat pro všechny případy a při zvláště závažném ovlivnění ovládajícím společníkem, se lze přiklonit k názoru I. Štenglové. V souvislosti s právem na odkup podílu a od toho odvozenou povinností ovládajícího společníka koupě daného podílu, se neaplikují veškerá ustanovení, která omezují převoditelnost podílu (91 odst. 3 ZOK).

⁸³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 206. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

⁸⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 206. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

4.2.2. Zákaz konkurence

Povinnost loajality se projevuje i skrze další dílčí povinnost, konkrétně zákaz konkurence. Zákaz konkurence se ze zákona vztahuje pouze na jednatele společnosti s ručením omezeným a rozsah takového zákazu je vymezen v § 199 odst. 1 ZOK. Tento zákaz lze dle § 199 odst. 4 ZOK společenskou smlouvou rozšířit i na společníky společnosti. Nová právní úprava přináší několik formulačních změn oproti úpravě v § 136 ObchZ. Smyslem zákazu konkurence je chránit společnost před konkurenčním jednáním osoby, jejíž zájmy nejsou v souladu se zájmy společnosti, a předejít tak vzniku újmy, která by jednáním v rozporu se zájmy společnosti mohla vzniknout. Pokud je společenskou smlouvou zaveden zákaz konkurence i pro společníky bez bližší specifikace zakázaného konkurenčního jednání, lze dovodit, že je dán zákaz konkurence v zákonném rozsahu, tak jak se vztahuje na jednatele společnosti.⁸⁵

V souvislosti s rozšířením zákazu konkurence na společníky je třeba se zabývat několika výkladovými nejasnostmi. Podstatnou otázkou je v jakém rozsahu lze rozšířit zákaz konkurence na společníka. I. Štenglovou bylo za účinnosti staré právní úpravy dovozeno, že rozsah zakázaného konkurenčního jednání u společníka není možné rozšířit, tak jak je tomu možné u jednatele.⁸⁶ Od tohoto výkladu se v souvislosti s novou právní úpravou neodchyluje ani A. Bělohlávek, který možnost takové rozšíření nad zákonný rámec stanovený v § 199 odst. 1 ZOK rovněž nedovozuje.⁸⁷ Novinkou, která je deklarována v důvodové zprávě k ZOK⁸⁸, je možnost pro jednotlivé společníky stanovit rozsah zákazu konkurence odlišně. Toto není možné dovodit z dikce § 199 odst. 4 ZOK, který zákaz konkurence upravuje, nýbrž z § 135 odst. 1 ZOK, který připouští vznik různých podílů. Dle výše zmíněného, rozšířením zákazu konkurence pouze na některého ze společníků nebo v různém rozsahu na některé ze společníků vznikne zvláštní druh podílu. Tato povinnost dopadá na konkrétního takto omezeného společníka, proto nelze

⁸⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 909. ISBN 978-807-3804-510

⁸⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 468 – 469, ISBN 978-80-7400-354-7.

⁸⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 909. ISBN 978-807-3804-510.

⁸⁸ HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 146. ISBN 978-80-7208-923-9.

uvažovat o žádné modifikaci této povinnosti v souvislosti s vlastnictvím více podílů jedním společníkem. Nejvyšší soud se zabýval i otázkou možného rozšíření trvání zákazu zániku členství ve společnosti, a to v rozsudku ze dne 8. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 463/2001, ve kterém dovedl, že takové omezení možné je, ale pouze pokud s takovým omezením vysloví souhlas všichni společníci, v opačném případě bude nutné rozhodovat *ad hoc*.⁸⁹ Domnívám se, že závěry dovozené Nejvyšším soudem budou aplikovatelné i na stav po 1. 1. 2014, přestože došlo k umožnění spojení různých práv a povinností s jednotlivými podíly. Usuzuji tak z toho důvodu, že takto časově přenesený zákaz konkurence by se již uplatňoval na osobu, která již vlastníkem podílu nebude.

Konkrétní nároky společnosti a tomu odpovídající povinnost společníka v souvislosti s poručením zákazu konkurence vymezuje § 5 ZOK. Ustanovením § 5 odst. 1 ZOK je dáno právo požadovat, aby společník, který porušil zákaz konkurence stanovený společenskou smlouvou, *vydal prospěch, který v důsledku toho získal*, anebo aby na společnost *převedel z toho vzniklá práva, ledaže to vylučuje povaha získaných práv*. Povinnost společníka tedy spočívá ve vydání prospěchu či převedení práv jím nabytých v důsledku konkurenčního jednání, tím však není dotčeno právo na náhradu škody. Z výše zmíněného vyplývá, že ke kompenzaci za konkurenční jednání nemusí dojít vždy, ale pouze pokud bylo vyžádáno společností. Pokud by takové vyžádání nebylo provedeno z důvodu ovlivnění (např. tlak ze strany společníka na jednatele, aby vydání prospěchu nepožadoval), bylo by možné posupovat dle § 71 odst. 1 ZOK (k této problematice viz podkapitola 4.2.1).

K uplatnění práva vyplývajícího z § 5 odst. 1 ZOK je v § 5 odst. 2 ZOK je stanovena subjektivní prekluzivní lhůta 3 měsíce a objektivní prekluzivní lhůta 1 rok. Tyto zvláštní prekluzivní lhůty se však nevyužijí, pokud bude nárokována náhrada škody⁹⁰ (je umožněno poškozeným společníkům dožadovat se náhrady reflexní škody na podílu) a bude běžet zákonná promlčecí lhůta.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 463/2001.

⁹⁰ Shodně ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 14 - 15, ISBN 978-80-7400-354-7 a BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 69 - 70. ISBN 978-807-3804-510.

4.2.3. Střet zájmů

Střet zájmů je velice podstatnou dílčí povinností v rámci povinnosti loajality, která v sobě nese významný ochranný prvek zájmů společnosti. Nová právní úprava se pojmově odchyluje od pojmu konflikt zájmů, který byl používán v ObchZ. Současně je novou právní úpravou kladen větší důraz na informační povinnost o střetu zájmů a tím i posouvá do popředí prevenční funkci tohoto institutu.⁹¹ Oproti ObchZ, kde byla pravidla o konfliktu zájmů pro kapitálové obchodní společnosti obsažena v pověstném § 196a ObchZ, jsou nově pravidla o střetu zájmů upravena v obecné části ZOK, která je společná pro všechny korporace. Skutečnost, že se pravidla o střetu zájmů vztahují i na společníka společnosti vyplývá z § 44 odst. 1 ZOK, ve kterém je vymezen obsah pojmu orgány společnosti tak, že je mezi takové orgány řazen i nejvyšší orgán společnosti (valná hromada), a především tak vyplývá z § 70 ZOK, který taxativně vypočítává ustanovení, které lze aplikovat i na valnou hromadu. Takové vymezení zákonodárce nepovažují za příliš šťastné, avšak nikoli z hlediska obsahového, nýbrž z hlediska srozumitelnosti. Pakliže zákonodárce deklaruje snahu o srozumitelnost a přehlednost rekonstruovaných předpisů, tak v této souvislosti jednoznačně neuspěl.

V souvislosti s pravidly o střetu zájmů dopadá na společníky především informační povinnost, spočívající v nutnosti informovat valnou hromadu o možném rozporu zájmů společníka se zájmy společnosti (§ 54 odst. 1 ZOK). Informační povinnost dopadá i na potenciální jednání společníka, které by mohlo vést ke střetu zájmů. Rozsah povinnosti je tedy formulován značně široce, což by mělo společníka vést k oznámení o možném střetu zájmu kdykoli je takový společník na pochybách.⁹² Tímto velice širokým rozsahem povinnosti dopadající na společníka by, dle mého názoru, mělo dojít k eliminaci možného vyvinění z důvodu nevědomosti společníka. Společník je dle § 55 odst. 1 ZOK také povinen informovat valnou hromadu a dozorčí orgán, byl-li zřízen, o záměru uzavřít se společností smlouvu. V této souvislosti je opětovně upřednostněn preventivní přístup před sankčním. Povinnosti oznámit výše zmíněné skutečnosti nejvyššímu orgánu

⁹¹ HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 53. ISBN 978-80-7208-923-9.

⁹² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 360. ISBN 978-807-3804-510.

odpovídá právo valné hromady, která může jednání vedoucí ke střetu zájmů či uzavření smlouvy mezi společností a společníkem zakázat, pokud takové jednání či smlouva není v zájmu společnosti. Současně může valná hromada pozastavit členu orgánu výkon jeho funkce (§ 54 odst. 1 ZOK).

Je nutné doplnit, že formální splnění výše zmíněné oznamovací povinnosti nezbavuje společníka povinnosti jednat v zájmu společnosti. Takto stanovená povinnost upřednostnit zájem společnosti je uvedena v § 54 odst. 3 ZOK. V souvislosti s postavením společníka bude tedy i při oznámení potenciálního střetu zájmů možné aplikovat obecnou povinnost loajality, jak je stanovena v § 212 NObčZ.

4.3. Ručení společníků ve společnosti s ručením omezeným

Ručení společníků společnosti je jedním ze znaků typických pro osobní korporace. K výkonu ručební povinnosti společníka by ve většině případů nemělo vůbec docházet, jelikož nástup tohoto zajišťovacího institutu je většinou vázán na porušení či pouze částečné splnění ostatních povinností. Dalším důvodem, proč se ručení společníků aplikuje až na základě porušení, nesplnění nebo částečném nesplnění primární povinnosti, je fakt, že společnost s ručením omezeným vystupuje vůči svým věřitelům jako samostatný subjekt, který plněn odpovídá za své závazky. Společnost odpovídá za splnění svých povinností celým svým majetkem a k ručení společníků nemusí vůbec dojít.

Ručební povinnost je vlastně výjimkou ze zásady oddělenosti majetku společníka od společnosti, jež je jedním z definičních znaků kapitálových korporací. K prolomení této zásady a vzniku povinnosti ručení společníka společnosti dochází v několika případech, pro něž jsou typické určité charakterizující znaky. Tyto jednotlivé druhy ručební povinnosti společníků jsou charakterizovány v následujících podkapitolách.

4.3.1. Ručení společníků za dluhy společnosti za jejího trvání

Ručení společníků za závazky společnosti doznalo přijetím nové právní úpravy několik změn. Nadále je zachována ručební povinnost společníků za závazky společnosti do výše nesplacených vkladů vkladu do základního kapitálu. Nově je však v § 132 odst. 1 ZOK určen rozhodný okamžik pro posouzení rozsahu ručení stanoven na okamžik, kdy je k plnění společník vyzván. V této souvislosti M. Vrba uvádí tři možnosti výkladu výše zmíněného ustanovení v souvislosti s nově formulovanou výzvou věřitele k plnění. První z možností výkladu vychází ze stávající právní úpravy a nejsou s ní spojeny žádné zásadní změny. Tímto výkladem je možné dospět k závěru, že pokud je společník vyzván k plnění, splní vkladovou povinnost, a je-li takové plnění současně zapsáno do obchodního rejstříku, je tím vyloučeno jeho ručení, jelikož zápisem splacení všech vkladů do obchodního rejstříku by ze zákona ručební povinnost zanikala.⁹³ V této souvislosti by bylo možné vycházet i z judikaturou dovozených závěrů, že povinnost ručení dle § 106 ObchZ zaniká, když je v průběhu soudního řízení o plnění společníka z titulu ručení, zapsáno plné splacení vkladů do obchodního rejstříku.⁹⁴ Nejpodstatnějším argumentem uváděným pro tento výklad je záměr zákonodárce deklarovaný v důvodové zprávě, dle kterého nebylo zamýšleno výrazně měnit koncepci ručení společníka za dluhy společnosti.⁹⁵ Záměr zákonodárce je sice podstatným pro interpretaci daného ustanovení, nemůže však bez použití dalších metod výkladu obstát.

I z tohoto důvodu se přikláním k druhému možnému výkladu ustanovení § 132 odst. 1 ZOK, který zastává i I. Štenglové a to, že novou právní úpravou dochází k odchýlení se od úpravy ručení, jak byla naznačena v prvním možném výkladu. Dle druhé varianty výkladu daného ustanovení se společník povinnosti ručení již nezabývá tím, že splní svou zákonnou povinnost až po vyzvání k plnění ze strany věřitele a bude za závazky společnosti ručit i nadále, a to do výše nesplacených vkladů v okamžiku výzvy k plnění.⁹⁶

⁹³ VRBA, Milan. Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2000 sp.zn. 29 Cdo 281/2000, Soudní judikatura – rozhodnutí soudů ČR, 2000, č. 11, s. 428.

⁹⁵ HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*. 3122011351-355, s. 351.

⁹⁶ VRBA, Milan. Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

Výzvou věřitele tak dochází k fixaci rozsahu ručení a pozdějším jednáním společníků by již nemohla být výše ručební povinnosti modifikována. Tímto výkladem jsou proti sobě postaveny dva principy, ochrana věřitelů a předpokládaný zánik ručení společníka při splnění vkladové povinnosti.⁹⁷ Domnívám se, že převáží zájem na ochraně věřitele, z důvodů změny chápání základního kapitálu. Garanční funkce ve vztahu k věřitelům je snížením minimální výše základního vkladu oslabena, a případně, že se jedná o společnost s ručením omezeným s minimální výší základního kapitálu, tak zcela vymizí. Test úpadku je sice prostředkem k ochraně věřitelů, neumožňuje však bez dalšího domáhat se řádného a včasné splnění dluhu věřitele. M. Vrba uvádí, že příkloněním se k této koncepci by došlo k oslabení motivace společníka ke splnění vkladové povinnosti.⁹⁸ S tímto tvrzením si dovoluji nesouhlasit, poněvadž posílení postavení věřitele je dostatečnou motivací ke splnění vkladové povinnosti a současně i dostatečnou motivací ke krokům vedoucím k vynucení vkladové povinnosti ostatních společníků.

Poslední z možností je vykládat výzvu věřitele jako adresný akt konkrétnímu společníkovi, na jehož základě ručební povinnost vzniká. Tímto by věřitel volil konkrétního společníka a současně by bylo vyloučeno solidární ručení ostatních společníků.⁹⁹ Osobně hodnotím tuto variantu výkladu jako nejméně pravděpodobnou, jelikož by v jejím důsledku docházelo jak k porušení zásady solidárního ručení společníků, tak by byl podstatně změněn okamžik vzniku ručební povinnosti.

Otázku, jaký výklad v konečném důsledku převládne, nelze v současné době zodpovědět. Ačkoli se kloním k druhému výše zmíněnému výkladu, nelze za daných okolností dovést, jaký výklad bude zvolen rozhodovací praxí soudů, proto bude pro konečné posouzení této otázky vyčkat řešení soudní judikaturou.

K plnění ručební povinnosti je povinen ten společník, který je k plnění vyzván věřitelem, i ten, který svou vkladovou povinnost splnil v plné výši. Pro vznik povinnosti společníka plnit z titulu ručení za závazky společnosti je nutné, aby věřitel nejprve písemně vyzval k plnění závazku danou společnost a poskytnul jí přiměřenou lhůtu

⁹⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 271, ISBN 978-80-7400-354-7.

⁹⁸ VRBA, Milan. Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

⁹⁹ VRBA, Milan. Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

k plnění dle § 2021 NObčZ a až následně je věřitel oprávněn vyzvat společníka. Takové vyzvání společnosti nebude třeba, pokud je nepochybné, že společnost svou povinnost nesplní. V této souvislosti platí obecná pravidla pro uplatnění námitek proti pohledávce dle § 2023 a § 2024 NObčZ, společník tak má právo uplatnit proti věřiteli veškeré námitky, které by mohl uplatnit dlužník a v případě, že ručitel plní bez vědomí dlužníka, může dlužník následně uplatnit námitky proti ručiteli.

Novou právní úpravou nedošlo ke změně koncepce, že plnění by mělo v konečném důsledku dopadnout na toho, kdo svou povinnost nesplnil. Z tohoto důvodu jsou v § 134 ZOK stanovena pravidla pro náhradu plnění, které je poskytnuto z titulu ručení. Způsob vypořádání takového plnění je závislý na rozsahu splnění zákonné vkladové povinnosti. Pokud společník, který plnil ručební povinnost, má splacen celý svůj vklad a je tak zapsáno v obchodním rejstříku, může se domáhat po společnosti náhrady věřiteli poskytnutého plnění. Pokud společnost tento svůj závazek nesplní, má společník právo domáhat se po jednotlivých společnících společnosti náhrady svého plnění v rozsahu, v jakém tito ostatní společníci nesplnili svou vkladovou povinnost (§ 134 odst. 2 ZOK). Pokud společník nesplnil zcela svou vkladovou povinnost, započítává se ze zákona jím poskytnuté plnění na vkladovou povinnost v rozsahu jím nesplněné vkladové povinnosti (§134 odst. 1) ZOK. Pokud částka poskytnutého plnění je vyšší než částka, kterou je možné započíst, postupuje se dle § 134 odst. 2 ZOK.

4.3.2. Ručení společníků za dluhy společnost po jejím zániku

Oproti úpravě v § 56 odst. 4 ObchZ, je dle § 39 ZOK výslovně upraveno ručení společníků po zániku společnosti pouze jedná-li se o zánik společnosti s likvidací. Tato odchylka je vcelku logická, pokud dochází ke zrušení společnosti jinak než v důsledku zrušení společnosti s likvidací (tyto způsoby jsou uvedeny v § 173 NObčZ), je úprava vypořádání závazků upravena v jiných právních předpisech (InsZ a zákon č. 40/2008, o přeměnách obchodních společností a družstev).¹⁰⁰

¹⁰⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 100, ISBN 978-80-7400-354-7.

Povinnost ručení společníka po zániku společnosti nezaniká, je však modifikována ustanovením § 39 ZOK a to následovně: po zrušení společnosti s likvidací „ručí společník do výše vypořádacího podílu minimálně však do výše svého podílu na likvidačním zůstatku, nejméně však v rozsahu, v němž ručili za jejího trvání“. Pokud ručební povinnost jeden ze společníků splní, dochází k vyrovnání s ostatními dle pravidel, které se použijí na ručení společníků za trvání společnosti dle § 132 odst. 1 a § 134 ZOK (viz podkapitola 4.3.1).

I. Štenglová správně poukazuje na fakt, že by k ručení společníků po zániku společnosti nemělo docházet. „Ustanovení § 39 postihuje situace, kdy majetek, který by měl náležet věřitelům obchodní korporace, byl převeden v podobě likvidačního zůstatku na společníky, přičemž k takové situaci může dojít buď vyplacením likvidačního zůstatku v rozporu s § 206 odst. 1 NObčZ, anebo zjištěním dluhů obchodní korporace po vyplacení likvidačního zůstatku.“¹⁰¹

4.3.3. Ručení vlivné osoby za dluhy, které není ovlivněná společnost schopna splácet v důsledku ovlivnění

Jednou ze zákonných forem ručení je ručení vlivné osoby za dluhy, které není ovlivněná společnost schopna splácet v důsledku ovlivnění (§ 71 odst. 3 ZOK). Ačkoli osobou, na kterou se bude tato povinnost vztahovat, může být i osoba odlišná od společníka, bude společník nejtypičtější takto ručící osobou a proto je tato povinnost zařazena mezi povinnosti společníka. Tato povinnost velice úzce souvisí zvláštními povinnostmi v rámci podnikatelských uskupení (viz podkapitola 4.2.1). I na tuto formu zákonného ručení se dle 1723 odst. 2 NObčZ použijí ustanovení § 2018 a násl. NOčbZ, která upravují smluvní ručení.

Ručební povinnost probíraná v této podkapitole povinnost je prolomením majetkové samostatnosti společnosti (Doktrína Piercing the Corporate Veil)¹⁰², v jejímž

¹⁰¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 101, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹⁰² LOKAJÍČEK, J. Doktrína Piercing the Corporate Veil neboli prolomení majetkové samostatnosti právnické osoby a její možnosti v českém obchodním právu. Právní rozhledy, 2011, č. 12, s. 425 a násl.

důsledku lze postihnout majetek společníka za nesplněné závazky společnosti. Prolomení této doktríny se neprojevuje přímou povinností k plnění ale skrze zajištění daných závazků, což v konečném důsledku vede k obdobnému výsledku.¹⁰³

Vznik ručební povinnosti je vázán na nemožnost řádného a včasného splnění závazků společnosti, jejichž nemožnost splnění je vyvolána ovlivněním. Ručení vlivné osoby nelze tedy vztáhnout ručení vlivné osoby, generálně na všechny závazky, které společnost v době ovlivnění vůči svým věřitelům má. I v rámci této povinnosti je předpokládáno její subsidiární uplatnění.¹⁰⁴ Nejprve je ke splnění povinnosti třeba vyzvat společnost a až následně vlivnou či ovládající osobu. Z tohoto pravidla je možná pouze jediná výjimka, kdy je lze vyzvat ručitele přímo, a to pokud je zřejmé, že dlužník (společnost) nebude schopný dostát svým závazkům (§ 2021 odst. 1 NOBČZ)

4.3.4. Ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek

Ručební povinnost vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek je dalším projevem prolomení majetkové samostatnosti společnosti. Tato povinnost vychází z ustanovení § 76 odst. 3 ZOK, které rozšiřuje použití § 68 ZOK i na osoby vlivné a osoby ovládající. V této souvislosti je nutné doplnit, že se tato povinnost vztahuje i na osoby, které jsou dle § 79 odst. 1 ZOK osobami řídicími, jelikož řídicí osoba je kvalifikovanou formou osoby ovládající. Ke stejnému závěru dospěl např. B. Havel.¹⁰⁵ Ustanovením § 68 odst. 1 ZOK může být na návrh insolvenčního správce nebo věřitele soudem rozšířena povinnost ručení společnosti za závazky společnosti i na ovládající a vlivnou osobu, pokud taková osoba věděla nebo měla a mohla vědět, *„že je obchodní korporace v hrozícím úpadku podle jiného právního předpisu, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně*

¹⁰³ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 174-175, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹⁰⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 174-175, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹⁰⁵ HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. Obchodněprávní revue. roč. 2013, č. 1, s. 13. ISSN 1213-5313.

předpokladatelné. “ Ačkoli je dikce ustanovení § 76 odst. 3 ZOK ve spojení s § 68 odst. 1 ZOK vcelku jednoznačná, jsou spojeny s těmito ustanoveními značné výkladové nejasnosti. První z nejasností, na kterou poukazuje P. Čech i S. Černá, je zda je těmito ustanoveními dovozena povinnost péče řádného hospodáře i pro společníky společnosti. Pokud by byla aplikována bez dalšího povinnost péče řádného hospodáře odvracet hrozící úpadek na vlivné a ovládající osoby, bylo by po nich vyžadováno aktivní jednání, což je ve značném nepoměru k tomu, že ovládající a vlivné osoby sice z pozice svého postavení ovlivňovat chování společnosti mohou, ale nemusejí. Společníci tedy jsou vůči společnosti vázány obecnou povinností loajality, jak je vymezena v §212 NObčZ, nikoli však povinností řádného hospodáře.¹⁰⁶ Obdobně se k této otázce vyjadřuje i P. Čech, který rozšíření povinnosti péče řádného hospodáře v souvislosti s výše uvedenými ustanoveními nespátřuje.¹⁰⁷ Souhlasím s názorem S. Černé, která současně shledává možnost stanovení povinnosti péče řádného hospodáře ovládající a vlivné osoby, pokud taková osoba v rámci svého vlivu vykonává *de facto* funkci statutárního orgánu. Z tohoto důvodu bude nutné rozlišovat, jakým způsobem se ovládající či vlivná osoba chovala, a pokud by vliv ovládající a vlivné osoby dosahoval podstatné vlivu na řízení společnosti, bylo by možné v souvislosti s povinností odvracet hrozící úpadek péči řádného hospodáře dovést.¹⁰⁸ Tento výklad do značné míry limituje rozsah této ručební povinnosti pouze na značné faktické působení na řízení společnosti.

Přestože by se tímto výkladem ve svém důsledku šlo přímo proti textu zákona, což však nebrání tomu, aby se v závěru tento výklad prosadil.¹⁰⁹ Takto lze usuzovat z § 2 odst. 2 NObčZ, stejně jako z rozhodnutí Nejvyššího soudu¹¹⁰ a stanoviska Ústavního soudu.¹¹¹

¹⁰⁶ ČERNÁ, Stanislava. Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 6, s. 169. ISSN 1213-5313.

¹⁰⁷ ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 2, s. 324. ISSN 1213-5313.

¹⁰⁸ ČERNÁ, Stanislava. Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 6, s. 169. ISSN 1213-5313.

¹⁰⁹ ČECH, Petr. Nad několika rekodifikačními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 2, s. 324. ISSN 1213-5313.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. března 2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008, uveřejněný pod číslem 84/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹¹¹ Stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl.ÚS-st. 1/96 ze dne 21. 5. 1996 (ST 1/9 SbNU 471).

5. Povinnosti vzniklé na základě společenské smlouvy

5.1. Příplatková povinnost

Poskytnutí příplatku je jednou z možností zvýšení vlastního kapitálu společnosti s ručením omezeným. Z praktického hlediska je tato možnost získání peněžních prostředků příplatkem mimo základní kapitál administrativně snazší a flexibilnější variantou než zvýšení základního kapitálu, které může sledovat stejný záměr.¹¹² Typicky bude příplatek poskytován za určitým ekonomickým účelem, který bude v naprosté většině případů společníků znám, avšak nikde není stanovena zákonná povinnost jeho oznámení či sdělení.

Je třeba rozlišovat mezi příplatkem dobrovolným a povinným. Povinný příplatek (příplatková povinnost) je vymezen ve zvláštních ustanoveních týkajících se společnosti s ručením omezeným a to v § 139 odst. 2 a v § 162 až § 164 ZOK. Příplatková povinnost doznala oproti úpravě v obsažené v § 121 ObchZ několika podstatných změn, které nastávají, jak v důsledku změn některých institutů vztahujících se ke společnosti s ručením omezeným (např. změna základního kapitálu), tak v důsledku zavedení nových institutů, které mají vyvažovat vzájemné postavení společníka vůči společnosti i vůči ostatním společníkům (abandonní právo¹¹³).

Pro uložení příplatkové povinnosti musí být splněno několik podmínek. První podmínkou je, že příplatková povinnost musí být předvídána společenskou smlouvou či zakladatelskou listinou (ačkoli je v hlavě IV. ZOK používán pouze pojem společenská smlouva, § 3 odst. 3 ZOK stanoví, že pro účely hlavy IV. ZOK se společenskou smlouvou rozumí i zakladatelská listina). Souhlasím s názorem I. Štenglové¹¹⁴ a A. Bělohlávka¹¹⁵,

¹¹² ČERNÝ, Jiří. Příplatky mimo základní kapitál ve společnosti s ručením omezeným v současnosti i blízké budoucnosti. Epravo.cz [online]. 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/priplatky-mimo-zakladni-kapital-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-v-soucasnosti-i-blizke-budoucnosti-92739.html>

¹¹³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 754. ISBN 978-807-3804-510.

¹¹⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 307, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹¹⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 754. ISBN 978-807-3804-510.

že společenská smlouva může stanovit, že příplatkovou povinnost lze uložit pouze některým společníkům. K možnosti zatížení pouze některých podílů dochází v souvislosti s odlišným pojetím podílu. Ustanovení, že pouze s určitými podíly je spojena příplatková povinnost, je dostatečným důvodem pro vznik určitého druhu podílu. Příplatkovou povinnost je možné stanovit i na základě pozdější změny společenské smlouvy dohodou společníků. I. Štenglová uvádí, že ke změně společenské smlouvy a zavedení možnosti ukládat příplatkovou povinnost je potřeba souhlasu všech společníků dle § 171 odst. 2 ZOK.¹¹⁶ Domnívám se, že I. Štenglová v této souvislosti nezohlednila skutečnost, že společenská smlouva může stanovit možnost změny společenské smlouvy rozhodnutím valné hromady. Pokud by tak bylo stanoveno a změna společenské smlouvy by upravovala předpoklady pro stanovení příplatkové povinnosti pouze některým společníkům, jak i přímo ustanovení § 171 odst. 2 ZOK předpokládá, bylo by třeba pro rozhodnutí valné hromady o změně společenské smlouvy souhlasu všech společníků, kterým by mohla být na základě takové změny společenské smlouvy příplatková povinnost uložena.

Druhou podmínkou pro uložení příplatkové povinnosti a současně i změnou oproti úpravě v ObchZ je dle § 162 odst. 2 ZOK nutné vymezení maximální souhrnné částky, do které jsou při uložení povinnosti společníci povinni plnit. Ustanovení § 162 odst. 3 ZOK současně stanovuje, že „*příplatky poskytují společníci podle poměru svých podílů, ledaže společenská smlouva určí jinak.*“ Vzhledem k faktu, že došlo ke snížení minimální výše vkladu na 1 Kč, promítla se tato změna i ve vymezení hraniční částky, kterou příplatková povinnost nesmí ve svém souhrnu překročit. Způsob vymezení této částky ZOK neupravuje, což při zachování nároků kladené na právní jednání dle NObčZ otevírá možnost určení takové částky různými způsoby. I nadále bude možné fixovat maximální souhrnnou výši povinných příspěvků určitým poměrem vůči základnímu kapitálu. Taková varianta z logiky věci nemá smysl u společností s minimálním základním kapitálem. Dalšími příklady určení takové maximální částky mohou být např. konkrétní stanovení maximální částky nebo stanovení konkrétních kritérií, od kterých se bude maximální částka odvíjet.¹¹⁷ Pokud tedy nebude některým z možných způsobů určena

¹¹⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 306 - 307, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹¹⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 754. ISBN 978-807-3804-510.

maximální souhrnná částka, nebude možné příplatkovou povinnost uložit.¹¹⁸ Současně je nutné doplnit, že příplatková povinnost může být požadována a plněna pouze peněžitou formou.

Při splnění výše uvedených podmínek může valná hromada uložit společníkům povinnost poskytnout peněžité příplatek. Tato příplatková povinnost může být ukládána i opakovaně, vždy však pouze do maximální stanovené souhrnné výše stanovené ve společenské smlouvě. Pro toto konkrétní usnesení valné hromady není v ZOK žádné zvláštní ustanovení, z tohoto důvodu je dle § 170 ZOK ve spojení s § 169 odst. 1 ZOK postačující nadpoloviční většina hlasů při účasti těch společníků, jimž náleží minimálně polovina hlasů.

Úprava splatnosti příplatkové povinnosti není v ZOK zvlášť upravena, což opravňuje valnou hromadu k určení splatnosti dle uvážení, souhlasím však s názorem I. Štenglové, že bude třeba vždy reflektovat objektivní lhůty pro uplatnění abandonního práva.¹¹⁹ Určení splatnosti příplatkové povinnosti je podstatné i z pohledu určení případného prodlení společníka s plněním, které je obsahem příplatkové povinnosti. Dle § 165 ZOK ve spojení s § 151 ZOK jsou s okamžikem prodlení spojeny následky a to: vznik nároku společnosti na sankční úrok z prodlení a možnost valné hromady vyloučit společníka ohledně podílu, na který dopadá příplatková povinnost a se kterou je společník v prodlení. Obdobně se tedy použije úprava sankcí pro nesplnění vkladové povinnosti i na porušení příplatkové povinnosti. Tyto sankce jsou podrobněji rozebrány v této práci v podkapitole 4.1. Vkladová povinnost.

Jako protiváhu uvolnění úpravy příplatkové povinnosti spočívající, jak v určení maximální výše příplatkové povinnosti, tak možnosti spojit příplatkovou povinnost pouze s některými podíly společníků, zavádí § 164 ZOK institut abandonního práva¹²⁰, tedy právo společníka ze společnosti vystoupit, pokud pro příplatkovou povinnost nehlasoval. Toto právo, však může uplatňovat jen společník, který zcela splnil svou vkladovou povinnost v souvislosti s podílem, na který příplatková povinnost dopadá. Vystoupení společníka je

¹¹⁸ HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, s. 90, ISBN 978-80-7208-923-9.

¹¹⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 307, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹²⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 759. ISBN 978-807-3804-510.

nutné učinit v písemné formě (§ 164 odst. 1 ZOK) a v zákonem stanovené prekluzivní lhůtě 1 měsíce ode dne rozhodnutí valné hromady o uložení příplatkové povinnosti, případně ode dne, kdy se společník o své povinnosti dozvěděl. Pokud bylo rozhodováno valnou hromadou „*per rollam*“ nebo společník rozhodoval dodatečně po skončení valné hromady (§ 164 odst. 3 ZOK). Vystoupení podané včas a v písemné formě je dle § 164 odst. 4 ZOK účinné od posledního dne měsíce, v němž došlo k písemnému oznámení vystoupení. V souvislosti s umožněním vlastnictví více podílů vyvstává několik otázek. Přímou z § 164 odst. 1 vyplývá, že společník je oprávněn ze společnosti vystoupit pouze v souvislosti s podílem, na který příplatková povinnost dopadá. Tohoto práva tak nebude moci využít společník, jehož podíl je v důsledku ustanovení společenské smlouvy od uložení příplatkové povinnosti oprostěn a to i když by s uložení příplatkové povinnosti nesouhlasil. Další z možných situací může nastat, když je společník vlastníkem dvou příplatkovou povinností zatížených podílů. Domnívám se, že v takovém případě nebude společník, který nesouhlasil s uložení příplatkové povinnosti, nucen využít abandonní právo pro veškeré své zatížené podíly. Takový závěr se jeví jako logický, vzhledem k faktu, že společník je oprávněn disponovat s každým svým podílem samostatně. Pro úplnost je třeba dodat, že využitím abandonního práva společníka příplatková povinnost zaniká a také, že úprava tohoto institutu je dispozitivní a je tedy možné se od zákonných ustanovení ve společenské smlouvě odchýlit (§ 164 odst. 5 ZOK).

Způsob splnění příplatkové povinnosti není v ZOK vymezen, vzhledem k tomu je jí možné splnit různými způsoby, avšak je třeba respektovat omezení pro platby stanovené zákonem č. 254/2004 Sb. o omezení plateb v hotovosti. Důvodová zpráva k ZOK uvádí, že povinnost lze splnit i započtením pohledávky společníka proti společnosti na příplatkovou povinnost. A. Bělohávek však správně upozorňuje na fakt, že takovým způsobem plnění by nebyl naplněn základní účel příplatkové povinnosti, tedy zvýšení vlastního kapitálu.¹²¹

Jak bylo naznačeno na začátku této podkapitoly, příplatková povinnost je ukládána valnou hromadou typicky za nějakým účelem, nejčastěji se bude jednat o krytí ztráty či získání kapitálu pro další investice. V závislosti na rozsahu a způsobu využití vybraných

¹²¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 754. ISBN 978-807-3804-510.

příspěvků může dojít k situaci, kdy vybrané příspěvky převyšují náklady potřebné pro dosažení účelu, k jehož naplnění byla příplatková povinnost uložena. Nová právní úprava na výše uvedené reaguje ustanovením § 166 ZOK, které upravuje pouze možnost vrácení příplatku společníkům, pokud souhrn příplatků převyšuje ztrátu. Zastávám stejný názor jako I. Štenglová, která poukazuje na nutnost posouzení takového vrácení příplatků z hlediska možného přivození úpadku dle § 40 odst. 1 ZOK.¹²² I. Štenglová se přiklání ke kogentnosti ustanovení § 166 odst. 1, domnívám se však, že rozsah tohoto ustanovení lze platně společenskou smlouvou rozšířit. A v této souvislosti by se měl uplatnit extenzivnější výklad, a mělo by být umožněno určité rozšíření možnosti vrácení příplatků. Konkrétním příkladem může být uložení příplatkové povinnosti za účelem určité investice, kdy původní rozsah takové investice byl naddimenzován a zbylou částku získanou z příplatků by mělo být možné vrátit společníkům. Naproti tomu v ustanovení § 166 odst. 2 ZOK není o dispozitivnosti určení způsobu vrácení příplatků sporu. Dle tohoto ustanovení se *vrací se příplatek společníkovi poměrně podle výše, v jakém jej poskytl; nejdříve se vrací příplatek poskytnutý společníkem podle § 162 odst. 1 ZOK (dobrovolný příplatek).*

Současná právní úprava příplatkové povinnosti je v důsledku možnosti stanovení různých druhů podílů oproti předchozí právní úpravě značně pružnější. Toto uvolnění vztahů lze všeobecně vítat, avšak v této souvislosti se otevírá značný prostor k zneužití této volnosti. Takovým zneužitím by především mohlo být zatížení pouze některých společníků příplatkovou povinností v nepřiměřeném rozsahu bez odpovídajícího přiznání jiných práv. Podle mého názoru, by se v takové situaci mohl nadměru zatížený společník dovolávat neplatnosti ustanovení společenské smlouvy na základě, kterého by byla příplatková povinnost ukládána, pro rozpor s dobrými mravy, přestože společník disponuje abandoním právem.

Dále je nutné vymezit dobrovolný příplatek, který je upraven v § 163 ZOK. Jedná se o takový příplatek do vlastního kapitálu společnosti, který může společník poskytnout společnosti se souhlasem jednatele, nově i jako příspěvek nepeněžitý. Oproti úpravě v § 121 odst. 3 ObchZ, je možnost takového dobrovolného plnění značně zjednodušena

¹²² ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 307, ISBN 978-80-7400-354-7.

tím, že nadále již není vyžadován souhlas valné hromady, ale pouze jednatele. Z výše uvedeného vyplývá, že dobrovolný příspěvek nelze zaměňovat s příspěvkovou povinností, především v důvodu dobrovolného charakteru poskytnutí příplatku.

5.2. Povinnost k plnění ve prospěch rezervního fondu

V úvodu této podkapitoly je nutné zmínit, že povinnost společnosti zřídit rezervní fond není již nadále v ZOK výslovně upravena a důvodová zpráva k ZOK nezmiňuje žádné důvody, proč nebyla povinnost zřídit rezervní fond převzata do textu ZOK. Dle mého názoru, k nepřevzetí úpravy rezervního fondu do ZOK došlo v důsledku minimalizace základního kapitálu, která použití rezervního fondu v konečném důsledku fakticky u společností s minimálním základním kapitálem vylučuje. Ačkoli není povinnost zřízení rezervního fondu v ZOK upravena, nebrání nic tomu, aby společníci zanesli do společenské smlouvy ustanovení o zřízení rezervního fondu, což je jedním z důvodů, proč je rezervní fond a s tím spojená povinnost společníků k plnění ve prospěch rezervního fondu dále řešena v této podkapitole.

Ačkoli není v ObchZ poskytnuta definice rezervního fondu, lze dovodit, že rezervním fondem je souhrn prostředků, které jsou vlastním zdrojem financování společnosti, a které jsou vykazovány na straně pasiv a zároveň tvoří součást vlastního kapitálu společnosti.¹²³ Povinnost k plnění ve prospěch rezervního fondu nedopadala dle § 124 odst. 1 primárně na společníka, nýbrž na společnost, která byla povinna, *není-li rezervní fond vytvořen již při vzniku společnosti, vytvořit jej z čistého zisku vykázaného v řádné účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří*. V ustanovení § 124 odst. 1 ObchZ současně byla předpokládána možnost k vytvoření rezervního fondu při vzniku společnosti, což je přesně případem, kdy nejčastěji docházelo ke vzniku povinnosti plnění do rezervního fondu ze strany společníků. Dle § 124 odst. 1 ObchZ je primárně rezervní fond tvořen z vygenerovaného zisku společnosti, k tomu však z logiky věci nemůže dojít při vzniku společnosti, kdy je třeba naplnit rezervní fond prostředky z jiného zdroje, tedy z příspěvků společníků. Forma příspěvku nebyla v ObchZ upravena, lze tedy dovozovat,

¹²³ POKORNÁ, Jarmila. Obchodní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1. sv., s. 373, ISBN 978-80-7357-491-8.

že to zda bude plněno peněžítým příspěvkem nebo příspěvkem nepeněžítým, bude zcela záviset i dle současné právní úpravy na ustanovení společenské smlouvy.

Vzhledem ke skutečnosti, že ZOK neobsahuje úpravu rezervního fondu, bude jeho samotný vznik záviset na ustanovení společenské smlouvy, kde bude muset být specifikováno, do jaké výše se rezervní fond vytvoří, pro jaké účely bude moci být rezervní fond využíván i jakým způsobem bude plněno ve prospěch rezervního fondu. Je tedy možné stanovit i povinnost společníka poskytnout k plnění ve prospěch rezervního fondu. Současně je nutné doplnit, že ač ZOK rezervní fond neupravuje, s jeho možným vznikem v některých ustanoveních počítá. Prvním ze dvou takových ustanovení je § 144 odst. 2 ZOK, který zakotvuje možnost převedení možného rozdílu mezi cenou nepeněžitého vkladu určenou posudkem znalce nebo dle § 468 nebo 469 ZOK a výší vkladu společníka, na základě společenské smlouvy nebo rozhodnutí valné hromady. K tomuto převodu vkladového ážia je vyžadován souhlas společníka. Druhým ustanovením je § 161 odst. 4 ZOK, který rezervní fondu zmiňuje v souvislosti s výší výplaty podílu na zisku společníkovi.

Závěrem je nutné uvést, že zrušení zákonné povinnosti vytvářet rezervní fond, nedopadá automaticky na všechny společnosti, zrušit rezervní fond mohou pouze společnosti, které provedli opt-in a přizpůsobily své společenské smlouvy zrušení rezervního fondu. Po splnění těchto dvou předpokladů bude společnost oprávněna s prostředky ze zaniklého rezervního fondu volně disponovat.

5.3. Povinnost odevzdat kmenový list

Další podstatnou novinkou, kterou ZOK zavádí je možnost vyjádření obchodního podílu společníka společnosti s ručením omezeným ve formě kmenového listu a s tím související povinnost v zákonných případech kmenový list odevzdat. Vzhledem k tomu, že vyjádření podílu ve společnosti formou kmenového listu je pouze právem a pro využití tohoto práva tak musí být stanoveno ve společenské smlouvě, zařazují povinnost odevzdat kmenový list v rámci systematiky této práce mezi povinnosti společníků vznikající na základě společenské smlouvy.

Kmenový list je zcela nový institut, který je upraven v souvislosti se společností s ručením omezeným v § 137 a 138 ZOK. V případě využití tohoto institutu je podíl společníka představován kmenovým listem, který je cenným papírem na řad, a který nemůže být vydán jako zaknihovaný cenný papír. Obecná definice cenného papíru, v § 514 NobčZ znějící: „*cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést,*“ se uplatní i na kmenový list. Kmenový list je tedy takovým (listinným) cenným papírem na řad, který představuje podíl společníka ve společnosti, a v němž jsou inkorporována veškerá práva a povinnosti s tímto podílem ve společnosti spojená.¹²⁴ Podmínkou pro vydání kmenového listu je, že jeho převoditelnost nesmí být omezena ani podmíněna, takto je explicitně uvedeno v § 137 odst. 2 ZOK. K převodu podílu vyjádřeného kmenovým listem je postačující ústní smlouva společně s předáním kmenového listu a jeho rubopis spolu s obyčejným podpisem převodce.¹²⁵ Dalším omezením týkající se kmenového listu je zákaz veřejné nabídky nebo přijetí k obchodování na evropském regulovaném trhu nebo na jiném veřejném trhu uvedený v § 137 odst. 4 ZOK. Zavedení institutu kmenového listu do české právní úpravy je kritizováno z hlediska nepřiměřeného sbližování úpravy společnosti s ručením omezeným k akciové společnosti.¹²⁶ Souhlasím s názorem A. Bělohávk, který spatřuje zásadní problém v tom, že neomezenou převoditelností kmenových listů dochází k zásadnímu prolomení principu, že společnost s ručením omezeným je značně uzavřenou korporací se silně vázaným členstvím. A. Bělohávek dále správně poukazuje na to, že fakultativnost využití institutu kmenových listů nemůže na výše zmíněném nic změnit.¹²⁷

Povinnost odevzdat kmenový list je upravena ZOK v souvislosti s právy a povinnostmi společníků v § 152 až 154. Tyto pravidla jsou kogentního charakteru, ale k jejich užití bude z povahy věci možné přistoupit, pouze pokud byly vydány kmenové listy. Povinnost odevzdat kmenový list dopadá na společníka dle §152 odst. 2 ZOK pouze

¹²⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 670. ISBN 978-807-3804-510.

¹²⁵ ČECH, Petr. S.r.o. po rekodifikaci. Právní rádce. 2012, č. 5, s. 14 - 15.

¹²⁶ Např. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 669. ISBN 978-807-3804-510, nebo PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezeným v novém zákoně o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue, roč. 2012, č. 3, ISSN 1213-5313.

¹²⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 669 - 670. ISBN 978-807-3804-510.

v zákonem předvídaných případech. Lze dovést dva okruhy případů, kdy k této povinnosti bude docházet. Prvním z nich je stažení kmenového listu z oběhu bez náhrady, následované zničením kmenového listu společností. Druhým z okruhů je odevzdání kmenového listu za účelem jeho výměny či vyznačení změny jedné nebo několika obligatorních náležitostí předkládaného kmenového listu.¹²⁸ K odevzdání kmenového listu je společník povinen neprodleně poté, co dojde k zákonem předvídané skutečnosti, se kterou je tato povinnost spojena. Takto určená lhůta k plnění má své opodstatnění, pokud tak společník může učinit např. přímo po hlasování na valné hromadě, která rozhodla o skutečnosti, se kterou je spojeno odevzdání kmenového listu.

Vzhledem k tomu, že s nesplněním této povinnosti jsou spojeny zásadní sankce, které na společníka mohou dopadat a společník nemusí být při skutečnosti rozhodné pro vznik povinnosti odevzdat kmenový list přítomen, je v § 152 odst. 2 ZOK zakotvena povinnost výzvy společníka k odevzdání kmenového listu, jestliže je společník se splněním této povinnosti v prodlení. Dle ustanovení § 152 odst. 2 ZOK činní takovou výzvu jednatel společnosti. V této souvislosti poukazuje A. Bělohlávek na formulační nepřesnost v tomto ustanovení, kde je zajištěním výzvy pověřen jednatel a nikoli společnost, která by měla být povinna vyzvat společníky. S tímto názorem lze souhlasit především z toho důvodu, že je opomítnuta možnost, ke které může docházet, a to že by společnost neměla jednatele. S výzvou ke splnění této povinnosti je obligatorně spojeno určení přiměřené lhůty k odevzdání kmenového listu. Oznámení výzvy musí být zajištěno zákonem nebo společenskou smlouvou předvídaným způsobem pro svolání valné hromady. Z ustanovení 184 odst. 1 ZOK lze dovést, že lhůta pro odevzdání kmenového listu nesmí být kratší než 15 dní. Dle usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 590/2009 je *„povinností společnosti pozvánku na valnou hromadu odeslat tak, aby mohla být společníkovi doručena ve lhůtě stanovené § 129 odst. 1 ObchZ, tj. aby mohla být doručena nejméně 15 dnů přede dnem konání valné hromady. Jen tak bude zajištěno, aby společník byl o tom, že se bude valná hromada konat, informován s dostatečným časovým předstihem“*.¹²⁹ Tento judikaturou dovozený závěr bude aplikovatelný na svolání valné hromady, tedy i na výzvu dle § 152 odst. 2 ZOK, a to z důvodu převzetí lhůty obsažené

¹²⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 719 - 720. ISBN 978-807-3804-510.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 590/2009.

v § 129 odst. 1 ObchZ do § 184 odst. 1 ZOK.¹³⁰ Pro úplnost je vhodné zmínit, že A. Bělohávek stanovuje pro odevzdání kmenového listu na výzvu také 15 denní lhůtu, avšak již nezmiňuje z čeho tak usuzuje.¹³¹

Ve výzvě dle § 152 odst. 2 ZOK je současně nutné povinného společníka upozornit na možnost prohlášení kmenových listů za neplatné v případě, že kmenové listy ve stanovené lhůtě neodevzdá. Takové prohlášení činí dle § 152 odst. 3 ZOK jednatel a je oprávněn tak konat okamžitě poté, co marně uplyne určená přiměřená lhůta pro odevzdání kmenových listů.¹³² I v této souvislosti považují za smysluplný názor A. Bělohávka upozorňující na obdobnou nepřesnost, která byla popsána pro § 152 odst. 2 ZOK, tedy že by měla být oprávněna takto učinit společnost a to prostřednictvím svého statutárního orgánu.¹³³ Rozhodnutí o zneplatnění se zasílá společníkům, jejichž kmenové listy byly prohlášeny za neplatné a současně je nutné zveřejnit takové rozhodnutí dle § 152 odst. 3 ve spojení s § 776 odst. 1 ZOK v Obchodním věstníku.

S prohlášením kmenového listu za neplatný jsou spojeny důsledky předvídané v § 153 a 154 ZOK, přičemž je rozlišován zvláštní postup po prohlášení kmenových listů za neplatné, pokud došlo k zneplatnění v důsledku neodevzdání kmenového listu k jeho stažení z oběhu bez jeho výměny, nebo při jeho předložení k vyznačení změn či odevzdání za účelem jeho výměny. U obou z výše uvedených případů, kdy na společníka povinnost odevzdat kmenový list dopadá, dochází *de facto* k zániku účasti společníka v souvislosti se zneplatněným kmenovým listem. Na situaci, kdy nebyla splněna povinnost kmenový list odevzdat za účelem jeho výměny, nebo za účelem předložení k vyznačení změny, a takový kmenový list byl současně prohlášen za neplatný, reaguje § 153 odst. 1 ZOK, tím že stanovuje obligatorní prodej nově vydaného nebo změněného listu za přiměřenou cenu, přičemž je dáno předkupní právo ostatních společníků. Dle názoru A. Bělohávka je možné i v této fázi prodej kmenového listu zvrátit, tím že společník svou povinnost odevzdat kmenový list splní dodatečně před tímto prodejem a společnost s takovým

¹³⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 348 - 349, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹³¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 719 - 720. ISBN 978-807-3804-510.

¹³² ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 294, ISBN 978-80-7400-354-7.

¹³³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 720. ISBN 978-807-3804-510.

postupem souhlasí.¹³⁴ Osobně se domnívám, že prodeji lze zabránit tím, že povinnost bude splněna dodatečně a souhlas společnosti již nebude vyžadován, k takovému závěru docházím z důvodu stanovené oznamovací povinnosti o prodeji tomuto společníkovi (§ 153 odst. 2 ZOK). V opačném případě by nebyl dán relevantní důvod, proč by společnost měla bývalému společníkovi prodej jeho podílu oznamovat, a toto ustanovení by se jevilo nadbytečným. Pro vyřešení této nejasnosti však bude třeba vyčkat rozhodovací praxe soudů.

Okamžikem zániku účasti společníka je okamžik prohlášení kmenových listů za neplatné, tak lze dovozovat z dikce § 152 odst. 2 ZOK, dle které se oznamuje prodej nově vydaných kmenových listů „bývalému společníkovi“.¹³⁵ Ustanovení § 153 odst. 3 ZOK stanovuje povinnost valné hromady rozhodnout o snížení základního kapitálu v případě, že se nepodaří kmenové listy vydané za zneplatněné prodat do 3 měsíců od prohlášení těchto kmenových listů za neplatné. Společníkovi, jehož kmenový list byl prohlášen za neplatný a byl prodán nově vydaný kmenový list, se postupem dle § 153 ZOK vyplátí kupní cena utržená za prodej kmenového listu. Na tuto utrženou cenu určenou k vyplacení *de facto* vyloučenému společníku může společnost započíst pohledávky související s prohlášením kmenového listu za neplatný a vydáním nových kmenových listů.

Společníkovi, který byl vlastníkem kmenových listů, jež byly zneplatněny a nebyly za ně vydány kmenové listy nové, náleží dle § 154 odst. 3 ZOK právo na zaplacení částky odpovídající výši splněné vkladové povinnosti. Ustanovení § 154 odst. 3 ZOK „*deklaruje, že právo bývalého společníka není nevydáním kmenového listu dotčeno, nicméně současně platí, že se konvertuje na právo, jehož expozice bude zjištěna podle § 213, resp. § 214 ZOK.*“¹³⁶ I v této souvislosti má společnost právo započíst pohledávky vzniklé z důvodu zneplatnění kmenového listu a z prodeje uvolněného podílu na částku získanou tímto prodejem.

Závěrem lze shrnout, že je v současné době nemožné hodnotit, jak často k této povinnosti bude v praxi docházet. Současně je otázkou příštích let, jak rozšířené bude

¹³⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 723. ISBN 978-807-3804-510.

¹³⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. s. 723. ISBN 978-807-3804-510

¹³⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, s. 295, ISBN 978-80-7400-354-7.

využívání kmenového listu u společností s ručením omezeným. Jednoznačné však je, že zavedení tohoto institutu do české právní úpravy přináší velmi podstatnou změnu v charakteru společnosti s ručením omezeným a současně mnoho výkladových úskalí.

Závěr

V úvodu této práce byly vytyčeny dva hlavní cíle, ke kterým měla tato práce směřovat. Primárním cílem této práce bylo poskytnout čtenáři ucelený přehled v problematice povinností společníků společnosti s ručením omezeným. Tento cíl byl, dle mého názoru, zcela naplněn, a to i přesto, že v 5. kapitole nebyl poskytnut vyčerpávající výčet veškerých povinností. Takový výčet nebylo možné poskytnout, jak z důvodu omezeného rozsahu této práce, tak z důvodu flexibility možných ujednání mezi společníky ve společenské smlouvě.

Druhým z vytyčených cílů bylo upozornit na sporné otázky související s jednotlivými povinnostmi společníků a pokusit se na ně nalézt řešení. Domnívám se, že i tento cíl práce se podařilo plně naplnit z hlediska předložení sporných otázek. Kladebný cíl nalezení řešení těchto sporných otázek byl pokaždé splněn minimálně do té míry, že byly předloženy varianty možného výkladu a ve většině případů byly poskytnuty argumenty pro jednu z nastíněných variant, případně byla navržena alternativa vlastní. Vymezení možných řešení považuji za přínosné především z praktického hlediska, jelikož poskytuje nástin řešení možných problémů v době, kdy absentuje použitelná judikatura.

Jednotlivé povinnosti jsou kategorizovány na povinnosti vzniklé na základě zákona a povinnosti vzniklé na základě společenské smlouvy. Toto dělení je nastoleno na základě kritického vyhodnocení dostupných dělení jednotlivých autorů a je obsaženo v 3. kapitole.

Za přínosné považuji řešení jednotlivých povinností společníků i z pohledu možného vlastnictví více podílů, se kterými mohou být spojena různá práva a povinnosti společníků. Tato skutečnost byla nejvíce reflektována u vkladové povinnosti společníka v souvislosti s možným vyloučením společníka pro nesplnění této povinnosti. Osobně považuji umožnění vlastnictví více podílů, a to i podílů různého druhu, jedním společníkem za jednu z nejpodstatnějších změn, které nová právní úprava přinesla.

Tato práce současně obsahuje úpravu povinností, které dopadají na společníka v souvislosti s podnikatelskými uskupeními. Ačkoli podnikatelským uskupením není z důvodu omezenosti rozsahu této práce věnován dostatečný prostor, jsou v této práci

řešeny nejpálčivější problémy týkající povinností společníků související s podnikatelskými uskupeními.

Seznam použitých zkratek:

ObchZ	– zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
ZOK	– zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
SObčZ	– zákon č. 40/1964Sb., občanský zákoník
NObčZ	– zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
InsZ	– zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Použitá literatura

Monografie

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava a Ivana ŠTENGLOVÁ. Společnost s ručením omezeným. 2. vyd. Praha: Beck, 2006, XVII, 660 s. ISBN 80-7179-441-4.

DĚDIČ, Jan a Jana KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ. Společnost s ručením omezeným: z právního a účetního pohledu. 1. vyd. Praha: Polygon, 1999, 751 s. ISBN 80-7273-000-2.

DVOŘÁK, Tomáš. Společnost s ručením omezeným. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI a.s., 2005, XXVI, s. 188. ISBN 978-80-7357-090-4.

ELIÁŠ, Karel. Společnost s ručením omezeným. Praha. Prospektum, 1997, 254 s. ISBN 80-7175-047-6.

HAVEL, Bohumil. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.

POKORNÁ, Jarmila. Subjekty obchodního práva: vybrané problémy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 379 s. 80-210-1519-5

Komentáře

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-807-3804-510.

DĚDIČ, Jan. Obchodní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002, 847 s. ISBN 80-7273-071-1.

HEJDA, Jan a kolektiv. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2013. ISBN 978-80-7201-917-5.

POKORNÁ, Jarmila. Obchodní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 1. sv., s. 373, ISBN 978-80-7357-491-8.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav., Lenka DEVEROVÁ a kol. Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Jan FIALA a Kol. Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, lxxv, 1736 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-4783-692.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, Bohumil HAVEL, Filip CILEČEK, Petr KUHN a Petr ŠUK. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xiv, 994 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-803.

ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxii, 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

Učebnice

BOGUSZAK, Jiří, Jiří ČAPEK a Aleš GERLOCH. Teorie práva. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 116, ISBN 80-85963-38-8x.

ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ a Jarmila POKORNÁ. Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé. 5. vyd. Praha: Beck, 2005, XXXVI, 617 s. ISBN 80-7179-391-4.

GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 151. ISBN 978-80-7380-454-1.

PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. Obchodní právo. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-735-7149-8.

Články

ČECH, Petr. Nad několika rekonfiguračními nejasnostmi. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 2, s. 324. ISSN 1213-5313.

ČERNÁ, Stanislava. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy *Obchodněprávní revue*. roč. 2014, č. 2, s. 33. ISSN 1213-5313.

ČERNÁ, Stanislava. Ještě k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet hrozící úpadek. *Obchodněprávní revue*. roč. 2013, č. 6, s. 169 a 171. ISSN 1213-5313.

ČERNÁ, Stanislava. Ručení členů statutárních orgánů českých obchodních korporací po rekonfiguraci soukromého práva: (vybrané otázky). *Právo - obchod - ekonomika II. : zborník vedeckých prác*. Praha: Leges, 2012, s. 40-50.

HAVEL, Bohumil. O kogentnosti, vypořádání újmy a ručení vlivné osoby ve světle nového soukromého práva. *Obchodněprávní revue*. roč. 2013, č. 1, s. 13. ISSN 1213-5313.

HAVEL, Bohumil. Postřehy k odvozené (reflexní) škodě na podílu v korporaci ve světle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. roč. 2012, č. 7-8, s. 207. ISSN 1213-5313.

HAVEL, Bohumil. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonfigurace. *Obchodněprávní revue*. roč. 2011, č. 12, s. 351-355. ISSN 1213-5313.

LOKAJÍČEK, J. Doktrína Piercing the Corporate Veil neboli prolomení majetkové samostatnosti právnické osoby a její možnosti v českém obchodním právu. *Právní rozhledy*, 2011, č. 12, s. 425 - 436. ISSN 1210-6410.

PELIKÁN, Robert. Několik poznámek k úpravě společnosti s ručením omezením v novém zákoně o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 3, s. 76 - 79. ISSN 1213-5313.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. K některým problémům přechodných ustanovení zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. roč. 2013, č. 6, s. 284-287. ISSN 1213-5313.

VRBA, Milan. Test úpadku při výplatě zisku v kapitálové společnosti. *Obchodněprávní revue*. roč. 2014, č. 2, s. 41. ISSN 1213-5313.

VRBA, Milan. Zákonné ručení společníků společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 6, s. 173-179. ISSN 1213-5313.

Internetové zdroje

ČERNÝ, Jiří. Příplatky mimo základní kapitál ve společnosti s ručením omezeným v současnosti i blízké budoucnosti. *Epravo.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/priplatky-mimo-zakladni-kapital-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-v-soucasnosti-i-blizke-budoucnosti-92739.html>

MIŠUTKOVÁ, Dagmar. Ještě jednou k přechodným ustanovením nového zákona o korporacích aneb změna smluvní dokumentace obchodních společností. *Epravo.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jeste-jednou-k-prechodnym-ustanovenim-noveho-zakona-o-korporacich-aneb-zmena-smluvni-dokumentace-obchodnich-spolecnosti-91976.html>

PELIKÁN, Robert. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. *obczan.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich?do=detail-export>

Judikatura

Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 3168/11.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 31 Cdo 4545/2008, uveřejněný pod číslem 84/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 728/10, (N 136/58 SbNU 105).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 590/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 4604/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 29 Odo 1173/2003, uveřejněné pod č. 7/2006, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.3.2000, sp.zn. 31 Cdo 260/98.

Stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl.ÚS-st. 1/96 ze dne 21. 5. 1996 (ST 1/9 SbNU 471).

Resumé

Tato práce poskytuje ucelený přehled povinností společníků s ručením omezeným dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), který nahradil zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Vlastní obsah této práce je zpracován v pěti kapitolách.

V první kapitole je čtenář seznámen s obecnou charakteristikou společnosti s ručením omezeným a podstatnými změnami, které na společnost s ručením omezeným v souvislosti s účinností zákona o obchodních korporacích dopadají. V druhé kapitole jsou poskytnuty obecné definice práv, povinností a podílu, což následně umožňuje lepší pochopení jednotlivých povinností. Hlavní náplň této práce je obsažena v kapitolách Povinnosti společníků vzniklé na základě zákona a Povinnosti společníků vzniklé na základě společenské smlouvy. Rozdělení jednotlivých povinností společníků je provedeno na základě jejich kategorizace v kapitole třetí. Ve stěžejní části této práce je provedena analýza následujících povinností: vkladová povinnost, povinnost ručení, příplatková povinnost, povinnost plnění ve prospěch rezervního fondu, povinnost odevzdat kmenový list a povinnost loajality, v souvislosti s kterou jsou rozebrány pravidla o střetu zájmů, zákaz konkurence a zvláštní povinnosti v rámci podnikatelských uskupení. Současně s jednotlivými povinnostmi společníků s ručením omezeným jsou přiblíženy okolnosti jejich vzniku, zániku, následků spojených s jejich nesplněním a současně upozorňuje na výkladové nejasnosti, které se u jednotlivých povinností vyskytují. U jednotlivých povinností jsou dále zmíněny nejpodstatnější změny, které rekodifikovaná právní úprava přináší.

V závěru této práce je vyhodnoceno splnění cílů kladených v úvodu a je poukázáno na nejprínosnější části této práce, především na výkladové nejasnosti v souvislosti s jednotlivými povinnostmi společníků.

Abstract

This master thesis provides a comprehensive view on duties of members of a Limited Liability Company (LLC) according to Act No. 90/2012 Coll., on commercial corporations and cooperatives (Commercial Corporations Act), which replaced Act No. 513/1991 Coll., Commercial Code. The content of this thesis is composed of five chapters.

In the first chapter, the reader is acquainted with general characteristics of the LLC and with essential changes, which impact the LLC as a result of force of Business Corporations Act. The second chapter explains general definitions of rights, duties, and shares that subsequently allows the reader a better understanding of individual duties. The main content of this thesis is distributed between the chapters Duties arisen from act and Duties arisen from the Memorandum of Association. The division of individual duties of members of LLC is based on a categorization of duties established in the third chapter. The fundamental part of this thesis analyzes following individual duties of members of LLC: the deposit duty, the duty of liability of members of LLC, the contributory duty, the duty of fulfillment to reserve fund, the duty to past a fundamental certificate and the duty of loyalty. Furthermore, the rules on conflict of interest, the ban on competition and special duties within Joint Ventures are included within the duty of loyalty. Regarding the above enumerated duties of members of LLC, the circumstances of their creation, termination, and consequences connected with neglecting of duty. More over this part deals with ambiguous interpretations that occurs in the content of some duties. Next, related to individual duties, the most essential changes stemming from the recodified legal regulation are mentioned.

The conclusion of this thesis offers an assessment of the main aims defined in the introduction. Finally, the most beneficial parts of this thesis regarding the individual duties of members of LLC are highlighted.

Název práce v českém jazyce

Povinnosti společníka ve společnosti s ručením omezeným

Klíčová slova v českém jazyce

Povinnosti společníků společnosti s ručením omezeným, společnost s ručením omezeným, zákon o obchodních korporacích

Thesis title in English

Duties of members of a Limited Liability Company

Key words in the English

Duties of members of Limited Liability Company, Limited Liability Company, Commercial Corporations Act